

קייס מרשה אלמו Kes Mersha Alemu

00:00:07:21 00:00:00:18

שמי קייס מרשה אלמו,
לאבי קוראים אלמו דניאל

00:00:14:05 00:00:08:14

לאביו של דניאל קוראים יעקב,
לאביו של יעקב קוראים נגדו

00:00:19:15 00:00:15:01

לאבי של נגדו קוראים רובל,
זו השושלת מצד אבי.

00:00:28:06 00:00:22:19

מצד האמא של אבי,
לאמו של אבי קוראים ווייניטו

00:00:31:10 00:00:28:23

השם המלא שלה
הוא אנגדה ווייניטו,

00:00:37:24 00:00:32:01

לסבא של אנגדה ווייניטו
קוראים אנבקום,

00:00:40:12 00:00:38:09

אנבקום?
כן, קוראים לו אנבקום.

00:00:43:07 00:00:41:17

אלו הן הדורות.

00:00:46:20 00:00:43:22

למה העניקו לך את השם מרשה?

00:00:53:07 00:00:47:04

קראו לי מרשה, מכיוון ששני אחיי
הגדולים מתו בלידתם אחד אחרי השני

00:00:56:24 00:00:53:09

המשמעות של השם הוא פיצוי
עבור אחיי הגדולים שמתו.

00:01:03:14 00:00:59:15

אתה זוכר את מקום מולדתך,
איך קראו למקום?

00:01:12:02 00:01:05:02

לעיר קוראים אבאריד, נולדתי

בסמוך לעיירה במקום שנקרא משא.

00:01:24:04 00:01:12:11

אבל המקום שכל הכוהנים מתפללים בו
מידי יום, חודש, ושנה נקרא אבאריד.

00:01:30:08 00:01:24:08

האזור כלל 7 שכונות שקמו על ההר.

00:01:36:23 00:01:32:01

סליחה שאני חוזרת על השאלה,
האם יש לך שמות נוספים מלבד מרשה?

00:01:41:08 00:01:37:19

האם העניקו לך שמות נוספים?
כן, ישנם שמות שסבי העניקו לי.

00:01:42:11 00:01:41:11

איזה שמות העניקו לך?

00:01:47:06 00:01:42:15

אמו של אבי הייתה קוראת לי
בשם אֶסְרָאן

00:01:52:21 00:01:47:15

למה היא קראה לך ככה?
מאותה סיבה, פיצוי על הילדים שמתו

00:01:56:12 00:01:53:24

המשמעות של השם בעיניה הוא,
משכיח לי את האובדן של הילדים שמתו.

00:02:01:02 00:01:56:17

ואמא של אמי היה קורא לי
בשם בִּינָה,

00:02:06:18 00:02:02:07

היא התכוונה לומר שאני נבחר,
מה הכוונה נבחר?

00:02:13:03 00:02:06:24

המשמעות של השם בִּינָלִין הוא
האל בחר בך לאחר מותם של אחיי

00:02:15:16 00:02:13:18

אז בסה"כ יש לך שלושה שמות,
כן, יש לי שלושה שמות.

00:02:19:18 00:02:15:19

האם יש לך שמות נוספים?

-כן, הייתה לי דודה שמאוד אהבה אותי

00:02:23:13 00:02:20:01
היא הייתה קוראת לי בשם למלמה,
אלו הם כל השמות שלי.

00:02:26:12 00:02:23:18
זה אומר שיש לך 4 שמות?
-כן, יש לי 4 שמות.

00:02:29:01 00:02:26:13
האם כל אחד מהם קרא לך בשם
שהוא העניק לך?

00:02:32:09 00:02:29:03
כן, כל אחד מהם השתמש
בשם שהעניק לי.

00:02:38:19 00:02:33:18
אתה זוכר איך היה נראה הכפר
שנולדת בו?

00:02:43:23 00:02:38:22
הכפר היה מאוד יפה!
הכפר היה מזכיר את אילת.

00:02:53:02 00:02:44:11
מבחינת נראות ההרים והמישור
הכפר היה נראה כמו אילת.

00:02:55:23 00:02:53:22
ההרים היו דומים להרים באילת.

00:03:02:16 00:02:56:23
אלו דברים היית עושה בילדותך,
מה הילדים עשו בכפר במהלך היום?

00:03:14:23 00:03:03:16
אני זוכר שסבי אבא-דניאל,
התקשה לראות היטב בגלל הזקנה

00:03:21:20 00:03:15:06
הוא התקשה לצאת מביתו, למרות שהוא
היה חזק פיזית, ראייתו הגבילה אותו

00:03:25:13 00:03:22:00
לכן בילדותי הייתי שומר עליו,
הייתי עוזר לו לצאת מהבית,

00:03:34:11 00:03:25:14

לוקח אותו לשירותים, למטבח ועוד,
הייתי שומר עליו צמוד כל הזמן .

00:03:43:03 00:03:35:13
בן כמה היית כשהיית עוזר לו?
-הייתי בערך בן 7-8 .

00:03:47:11 00:03:44:20
בגיל הזה היית שומר עליו?
-כן.

00:03:52:07 00:03:47:15
מה אתה זוכר ממנו (סבא שלך),
האם הייתם מדברים הרבה ?

00:03:55:08 00:03:52:09
כן, הוא היה מדבר איתי.
-מה אתה זוכר מהשיחה?

00:04:02:17 00:03:55:11
למשל לעיירה שבה הוא (סבי) נולד
קוראים ווגרא ווקון

00:04:11:06 00:04:04:24
קוראים לאזור אבטרה,
-אבטרה

00:04:18:07 00:04:12:03
סבי נולד באזור אבטרה, והעיירה
שהוריו נולדו בה נקראת וולקייט

00:04:24:12 00:04:18:15
ושם הם חיו תשעה נפשות בבית,
כולל ההורים ואחים שלו.

00:04:29:07 00:04:25:05
סבי היה מספר לי, שהייתה להם
תקופה שלא היו חוקים ושופטים

00:04:38:09 00:04:30:16
בגלל הרעב שפקד אותם, התפשטו מחלות
וכתוצאה מכך כולם מתו.

00:04:40:13 00:04:38:19
ככה סבך היה מספר לך?
-כן.

00:04:43:12 00:04:40:16
ואתה זוכר את הסיפור מילדותך?
-כן, אני זוכר את זה מילדותי.

00:04:52:10 00:04:43:19
כולם מתו מהרעב, לאחר מכן סבי נפלט
למקום טוב יותר ושרד את הרעב

00:05:01:00 00:04:53:11
ושם הוא התחתן,
והביא ילדים לעולם.

00:05:09:05 00:05:01:25
לבית הראשונה שלו קראו מליימה,
אחריה נולד בנו שקוראים לו גטו

00:05:14:19 00:05:10:04
אחריו נולדה לו בת ששמה ביינש,
ואחריה אבי נולד.

00:05:21:24 00:05:15:18
בסה"כ היו לו ארבעה ילדים,
שני בנים ושתי בנות.

00:05:24:18 00:05:22:04
הוא היה מספר לך את כל זה?
כן, ככה הוא היה מספר לי.

00:05:28:20 00:05:24:20
מה היית מרגיש בילדותך, כשסבך היה
מספר לך את הסיפורים האלו?

00:05:34:12 00:05:29:00
הייתי נהיה עצוב,
וגם אבי היה נהיה עצוב מהסיפור.

00:05:47:21 00:05:35:08
אבי היה מספר שאף אחד מהדודים שלו
לא ניצלו מהרעב שפקד אותם,

00:05:53:18 00:05:48:16
מה עוד היית עושה בילדותך,
במה הייתם משחקים?

00:06:00:22 00:05:54:20
חוץ מזה היו עושים אזכרות.
אני מתכוונת למה שאתה היית עושה,

00:06:02:06 00:06:00:24
את מתכוונת למה שעשיתי בילדותי?
כן.

00:06:05:02 00:06:02:09

בילדותי שמרתי רק על סבי.

00:06:07:04 00:06:05:07

האם זה מה שעשית
במקום לשמור על הצאן?

00:06:11:06 00:06:07:07

כן, זה מה שעשיתי במקום.
לאחר מכן כשסבי נפטר,

00:06:15:10 00:06:11:15

אחרי שנה הלכתי ללמוד בבית ספר.

00:06:19:15 00:06:15:17

אתה זוכר איך סבך נפטר?
-כן, אני זוכר את זה היטב.

00:06:22:08 00:06:19:16

ספר לי מה הייתה החוויה שלך
בתור ילד?

00:06:30:01 00:06:25:04

לפני שסבי נפטר,
אחותו נפטרה ראשונה

00:06:42:13 00:06:30:15

כולם נפטרו אחד אחרי השני בכל שנה
בחודש ניסן, ביום האזכרה שלהם.

00:06:53:12 00:06:43:00

כשנה אחרי לקראת יום האזכרה,
סבי נפטר, ואחרי שנה עשו לו אזכרה.

00:06:58:12 00:06:54:01

אתה זוכר איך סבך נפטר?
-כן, אני זוכר.

00:07:00:12 00:06:58:17

מה אתה זוכר?

00:07:07:18 00:07:00:17

אני זוכר כשסבי היה חולה,
וכולם בכו, אני זוכר הכל.

00:07:11:01 00:07:08:13

לאחר פטירתו הלכתי ללמוד בבית ספר.

00:07:19:14 00:07:11:08

האם מקום הולדתך היה מדברי או הררי
-המקום היה הררי.

00:07:26:23 00:07:19:17
אלו צמחים היו גדלים באזור?
-במקום היה צומח חיטה ושעורה.

00:07:31:25 00:07:28:06
ואדמה הייתה סלעית.

00:07:34:20 00:07:32:18
האם אופי האדמה הקשה עליכם
את העבודה?

00:07:39:01 00:07:34:21
מעבר לעבודה, אפילו היה מפחיד
לדרוך על האדמה.

00:07:45:12 00:07:39:11
הרגליים שלנו היו נפצעות כשהיינו
עוברים דרך האדמה הסלעית.

00:07:49:14 00:07:45:21
האם היה אפשר לחרוש את האדמה הזאת?
-לא היו חורשים את האדמה, זה יער.

00:07:53:10 00:07:49:22
אז ממה משפחתך היו מתפרנסים?

00:08:01:17 00:07:53:12
התושבים הנוצרים רצו לבנות
על הגבעות כנסיות,

00:08:08:00 00:08:02:13
אנחנו קראנו לגבעה "אבאריד",
הם קראו לגבעה "קדוסאריד" ובונים שם

00:08:13:18 00:08:08:14
הם היו בונים מידי יום ביומו, וביום
למחרת היו מוצאים את המקום הרוס

00:08:19:20 00:08:14:07
וככה המשיך תקופה.
-מי היה בונה ומי היה הורס?

00:08:22:14 00:08:20:11
הנוצרים.
-האם הנוצרים בנו את הכנסייה?

00:08:26:21 00:08:22:16
כן, המהנדסים היו בונים את הכנסייה
יום למחרת היו מוצאים את המקום הרוס

00:08:31:23 00:08:27:18

מי היה הורס את זה?
-אלוקים היה הורס להם.

00:08:44:04 00:08:32:10

בימים שביתא ישראל גורשו מהגבעות,
הם שתלו עצים (מללה) על הגבעות.

00:08:51:07 00:08:44:08

העץ הראשון נשתל ע"ש משה רבנו,
העץ השני נשתל ע"ש אהרון הכהן

00:08:59:14 00:08:52:21

ועוד שלושה עצים שהיו צמודים זה לזה
נקראו ע"ש אברהם, יצחק, ויעקב.

00:09:02:08 00:08:59:25

ז"א יש סיפור על המקום?
-כן, יש בו סיפור.

00:09:10:19 00:09:02:10

אני לא הבנתי את הסיפור, תספר לי
יותר מפורט בבקשה,

00:09:16:16 00:09:11:23

העץ הראשון היה ע"ש משה רבנו,

00:09:22:03 00:09:19:01

קראו למקום ע"ש משה.
-למה קראו ככה?

00:09:27:20 00:09:22:22

הם קראו למקום ע"ש
הכוהנים, הנביאים, והצדיקים בתורה

00:09:35:04 00:09:27:23

המקום נקנה ע"י ביתא ישראל,
הוא שייך לביתא ישראל.

00:09:39:02 00:09:35:15

בגלל זה המקום נקרא ע"ש משה רבנו?

00:09:42:23 00:09:39:06

רק לגבעה קראו ע"ש משה,
זה מקום שאנחנו הכוהנים התפללנו בו.

00:09:52:20 00:09:43:22

לגבעה הזו היו עולים, אנשים חולים
בכדי להתפלל לרפואתם, וזה היה עוזר.

00:09:55:22 00:09:52:21
זה היה מבנה כמו בית?
-לא, זה היה על הר גבוה

00:10:01:10 00:09:56:00
רק ההר נקרא ע"ש משה?
-כן, ההר ע"ש משה.

00:10:11:01 00:10:01:17
ההר הזה ייצג את משה רבנו,
כמו ההר ששהה בו בהר סיני 40 ימים.

00:10:18:00 00:10:11:19
הבנתי זה כמו בהר סיני
שמשה שהה בו 40 ימים.

00:10:20:20 00:10:19:05
לכן ההר נקרא ע"ש משה?
-כן

00:10:25:16 00:10:21:05
מה עוד?
-ההר השני נקרא ע"ש אהרון הכהן.

00:10:29:12 00:10:25:20
ההר היה מרוחק?
-לא, הם היו אחד ליד השני.

00:10:32:12 00:10:29:24
ז"א שהיה הר נוסף בנפרד,
-כן, זה היה הר נפרד.

00:10:36:24 00:10:32:21
מה עוד?
-ההר השלישי נקרא ע"ש אברהם אבינו.

00:10:42:20 00:10:37:02
כמו שאנחנו יושבים פה,
ככה ההרים היו ממוקמים אחד לי השני.

00:10:50:19 00:10:43:15
המקום היה גדול שכלל כמה הרים,
והם נקראו ע"ש אברהם, יצחק, ויעקב.

00:10:52:10 00:10:51:04
וגם ע"ש אהרון,
-כן.

00:10:59:21 00:10:52:11

בסמוך לזה היה עוד הר ע"ש יוסף,
האזור היה רחב, היו בו 3-4 הרים.

00:11:07:07 00:11:00:05
כל האזור נקרא ע"ש הצדיקים
שחיו בארץ ישראל.

00:11:12:18 00:11:07:10
זו מזכרת טובה,
כן, זה היה לזכר הצדיקים.

00:11:18:12 00:11:13:19
אלו אנשים היו עולים להרים האלו,
מאילו מקרים היו עולים לשם?

00:11:25:18 00:11:19:10
מי שעלה להר, היו אנשים
שהיה להם בעיות רפואיות,

00:11:27:19 00:11:25:24
אסור היה לעלות להר עם אנג'רה
או אוכל מבושל,

00:11:35:06 00:11:27:24
אנשים שעלו להר, כל שהות שלהם בהר
אכלו מזון לא מבושל כמו גרגרי חומס

00:11:36:13 00:11:35:16
אסור להכניס להר אנג'רה!

00:11:43:14 00:11:38:14
האם היו בתים על ההר, למה התכוונת
שאמרת שאסור להכניס להר אנג'רה?

00:11:50:10 00:11:44:01
לא היו בתים על ההר, אבל היה אסור
לעלות להר עם אוכל מבושל כמו אנג'רה

00:11:54:02 00:11:50:15
כשמישהו חלה ועלה להר,
מה הוא היה עושה שם?

00:12:01:18 00:11:54:13
החולה היה אוכל רק גרגרי חומס
ומתפלל, ואלוקים היה מחזק אותו

00:12:04:11 00:12:02:06
והחולה היה מתרפא מהמחלה!

00:12:07:19 00:12:05:05

החולה היה רק יושב על ההר,
מה הוא היה עושה שם?

00:12:13:14 00:12:08:02
הוא היה מתפלל ומבקש לרפואתו,
כמו שבארץ מתפללים בבתי הכנסת,

00:12:19:24 00:12:14:04
החולה היה מסתובב בין הגבעות
ומתפלל לרפואתו.

00:12:22:10 00:12:20:05
הוא היה אוכל רק גרגירי חומוס?
כן, אכל רק גרגירי חומוס.

00:12:27:23 00:12:23:09
על ההר היה מבנה כמו בית,
בלילה החולה היה ישן שם.

00:12:33:17 00:12:28:04
כמה פעמים היו עולים להר?
-היו עולים להר לעיתים קרובות.

00:12:38:20 00:12:33:24
אני מתכוונת לכמה זמן החולה
היה שוהה בהר?

00:12:44:07 00:12:38:24
אחרי שהם עלו להר, היו כאלה שהיו
נשארים בהר שבעה ימים

00:12:47:11 00:12:44:23
והיו גם כאלה ששהו חמישה ימים,
לפי יכולת הישרדותם.

00:12:55:05 00:12:48:08
היה מאוד קשה לשרוד את הקור בהר,
היה שם קור אימים!

00:13:00:04 00:12:55:10
האם יצא לך לעלות להר?
כן, הרי זו העיירה שלי, חייתי שם.

00:13:07:12 00:13:00:09
האם יצא לך לשהות בהר 5-7 ימים?
כן, יצא לשהות בהר מספר ימים.

00:13:10:25 00:13:09:05
ככה היה נראה המקום!

00:13:19:24 00:13:11:03
בן כמה היית כשהלכת לבית הספר?
-הייתי בן 12.

00:13:21:20 00:13:20:03
עד גיל 12 היית בביתך?
-כן.

00:13:27:09 00:13:25:10
אחרי שמלאו לי 12 שנים
הלכתי ללמוד בבית ספר.

00:13:38:04 00:13:28:24
בעיירה שהוריי נולדו בה, היה מורה
בשם קייס סֶנְבֵּטָה יסאק למדתי אצלו.

00:13:40:05 00:13:38:12
אוקי, לפני שנעבור לסיפור הבא,

00:13:53:01 00:13:42:03
איך כילד ידעת שאתה רוצה להיות קייס
מי השפיע על בחירתך להיות קייס?

00:13:56:02 00:13:53:17
אתה זוכר את זה?
-כן.

00:14:00:18 00:13:56:13
כשהסבים שלו היו מתפללים,
היו באים אלינו קייס אחרים

00:14:06:18 00:14:01:01
כשהייתי רואה אותם, הייתי אומר בלב
כשאגדל אני רוצה להיות קייס

00:14:15:19 00:14:08:04
והלב שלי אישר את זה, רציתי מאוד
להיות קייס, לכן בחרתי להיות קייס.

00:14:23:11 00:14:15:24
כפי שסיפרתי לך קודם,
אבי גם נדר נדר

00:14:31:13 00:14:23:18
לאחר מותם של הילדים הראשונים,
אבי הבטיח שישלח את הבנים לבית ספר

00:14:34:14 00:14:32:04
ההבטחה הזו הייתה עבורו כמו שבועה.

00:14:40:14 00:14:37:13
ככה הלכתי להתחיל ללמוד.

00:14:46:12 00:14:40:16
כשהודיעו לך בהתחלה שאתה הולך
ללמוד בבית ספר, מה הרגשת?

00:14:51:20 00:14:46:24
שמחתי מאוד,
מכיוון שתמיד רציתי ללכת ללמוד.

00:14:57:18 00:14:52:00
לא היית מודאג מזה שהיית צריך לעזוב
את הבית של הורריך?

00:14:59:07 00:14:57:23
לא דאגתי בכלל,
-איך לא דאגת?

00:15:01:15 00:14:59:16
באמת לא דאגת?
-באמת, לא דאגתי!

00:15:07:11 00:15:01:21
רק כעבור שנה-שנתיים,
התחלתי להתגעגע אליהם.

00:15:13:20 00:15:07:21
זה בגלל שמהתחלה מאוד רציתי בלב
ללכת ללמוד.

00:15:20:11 00:15:15:12
כשעזבת את ביתך,
אלו הכנות אתה זוכר שעשו עבורך?

00:15:27:22 00:15:22:02
לבשתי את הבגדים החדשים
שהוריי קנו לי,

00:15:36:06 00:15:30:00
קנו לי גם גופיות,
לבשתי גם מכנסיים חדשים

00:15:39:16 00:15:38:12
ככה הלכתי ללמוד!

00:15:43:20 00:15:40:12
האם הצטיידת באוכל לדרך,
האם המרחק לבית הספר היה גדול?

00:15:45:12 00:15:43:24

כן לקחתי הרבה אוכל.
-איזה אוכל לקחת?

00:15:53:07 00:15:45:18

אמי הכינה דבו (לחם) וציידה אותי,
לקחתי את הדבו ויצאנו לדרך.

00:15:57:21 00:15:53:17

האם המקום שהמורה סנבטה היה חי בו,
היה רחוק מהבית שלכם?

00:16:00:24 00:15:57:22

זה היה מרחק הליכה של יום אחד,
הולכים יום שלם.

00:16:04:06 00:16:01:11

אתה זוכר משהו מדרך שעשיתם אז?
-כן, אני זוכר.

00:16:10:17 00:16:04:10

מה אתה זוכר?
-אני זוכר שכל הדרך לשם הייתי שמח.

00:16:19:13 00:16:10:23

מילדותי מאוד אהבתי והתרגשתי
בכל פעם ראיתי את הקייסים מתפללים,

00:16:24:07 00:16:20:11

לכן כל הדרך מאוד שמחתי
שאני הולך ללמוד להיות קייס.

00:16:27:22 00:16:24:15

מי הלך אתך כל הדרך לבית הספר?
-רק אבי לקח אותי לשם.

00:16:31:06 00:16:28:03

רק שניכם הלכתם כל היום?
-כן, רק שנינו.

00:16:37:14 00:16:31:09

האם נחתם בדרך, האם היו עליות
וירידות בדרך, איך הגעתם לשם?

00:16:48:03 00:16:37:16

בדרך היה מקום שדוד שלי עבד בו,
הוא חיכה לנו שם

00:16:55:00 00:16:48:10

הרי כל קהילת ביתא ישראל

עבדו כל חייהם

00:17:00:04 00:16:56:07
הם התרגלו לבנות את בתייהם
בקרבת מקום עבודתם

00:17:03:23 00:17:00:08
למרות שתכננו לעבוד ולחזור,
הם היו נשארים לחיות שם הרבה זמן

00:17:09:02 00:17:04:01
לכן הם חיו שם, כל הדרך רכבנו
על סוסים עד שהגענו אליהם

00:17:15:23 00:17:09:09
משם אי אפשר היה להמשיך עם הסוסים
כיוון שלא היה מקום מנוחה עבורם

00:17:20:20 00:17:16:16
לכן השארנו את הסוס אצל הדודים,
והמשכנו ללכת ברגל.

00:17:32:23 00:17:21:24
ואז הגענו לקייס, אבי אמר לקייס שהם
שוחחו בעבר שיביא את בנו שילמד אצלו

00:17:37:17 00:17:34:21
הקייס קיבל אותי,
ואז התחלתי את הלימודים.

00:17:42:23 00:17:38:01
אביך נשאר לגור איתך אצל הקייס?
-לא, הוא חזר לביתו.

00:17:46:00 00:17:43:00
הוא חזר באותו יום?
-לא, הוא חזר ביום למחרת.

00:17:50:05 00:17:47:18
אבי ישן שם לילה אחד,
יום למחרת הוא חזר לביתו.

00:17:57:10 00:17:51:06
איך היה לך ללמוד אצל הקייס,
מה למדת, איך היה לגור אצלו?

00:18:00:20 00:17:57:11
הקייס היה מורה מצוין,
הוא היה מורה גדול.

00:18:03:09 00:18:01:19
הוא לימד דברים חשובים וטובים.

00:18:04:17 00:18:03:14
איך הוא היה מלמד?

00:18:15:12 00:18:05:16
בהתחלה הוא לימד ברכות "ברוך אתה ה"
לאחר מכן הוא לימד אותי, אותיות א-ב

00:18:21:11 00:18:16:19
האם למדתם בכיתות
כמו שלומדים פה בארץ?

00:18:29:10 00:18:22:01
לא, איפה היה לנו את כל זה, מאחורי
הבית שלהם היה מקום ישיבה, למדנו שם

00:18:34:01 00:18:30:20
המקום היה מוצל,
הייתי לומד שם.

00:18:36:02 00:18:34:10
הקייס לימד רק אותך?

00:18:44:22 00:18:37:17
לא היו ילדים שרצו ללמוד,

00:18:55:04 00:18:47:02
רוב הילדים העדיפו ללכת
לשמור על צאן בפני בבונים,

00:18:58:01 00:18:55:22
לכן הם היו שוכחים
את מה שהם למדו.

00:19:04:24 00:18:58:10
אחרי שאביך השאיר אותך אצל הקייס,
מי דאג לך לאוכל ושתייה,

00:19:11:05 00:19:06:12
האם מידי בוקר קמתם ללמוד,
או שהיו לכם עבודות אחרות?

00:19:20:03 00:19:11:07
לימודי דת למדנו מידי בוקר וערב,
וגם אחרי כל תפילה

00:19:26:14 00:19:20:14
ולאר מכן הקייס לימד אותי

את האותיות.

00:19:34:01 00:19:29:00
לגבי האוכל, מידי פעם אבי היה שולח
לביתו של הקייס מצרכי מזון.

00:19:42:18 00:19:36:01
הם לא היו מתחשבנים על האוכל,
הוא לימד אותי מתוך אהבה.

00:19:53:19 00:19:46:01
האם גרת לבדך אצל הקייס,
או שהיו להם ילדים?

00:19:55:05 00:19:53:21
את מתכוונת לקייס סנבטה?
כן,

00:20:01:13 00:19:55:06
כן, היו לו רק בנות, ואחרי שעברתי
לגור אצלם, נולד להם בן ראשון

00:20:04:12 00:20:02:13
לפני כן היו להם רק בנות.

00:20:09:12 00:20:04:16
ז"א גרת יחד עם הילדים של הקייס?
כן, גרתי איתם יחד.

00:20:19:15 00:20:10:00
בזמן שהקייס לימד אותי, הם היו
מצטרפים ולומדים איתי יחד

00:20:25:16 00:20:20:20
כשהתחלת ללמוד, האם היה לך קשה
או שהיה לך קל?

00:20:33:23 00:20:25:21
זה לא היה נורא, אבל הלימודים של
שפת הגעז היו יותר קשים

00:20:37:24 00:20:34:02
היו הרבה מילים בשפת הגעז
שהיה קשה לבטא אותם

00:20:43:17 00:20:39:00
היה קשה לחזור על המשפטים
שהקייס היה אומר בשפת הגעז.

00:20:46:21 00:20:44:05

אבל לאט לאט למדתי והתרגלתי לשפה.

00:20:51:06 00:20:47:01

באיזו צורה היית לומד
כדי לשנן את החומר שלמדת?

00:20:56:09 00:20:51:20

הייתי חוזר על החומר שוב ושוב
עד שנקלט לי

00:21:05:07 00:20:56:17

"אם לא חוזרים על לימודים ודרכים,
לא ניתן לקלוט אותם בפעם הראשונה"

00:21:10:08 00:21:05:11

כמו שלא ניתן להכיר שביל הליכה בפעם
הראשונה אם לא חוזרים בו שוב ושוב

00:21:17:23 00:21:10:13

זה אותו הדבר לגבי הלימודים, אם לא
חוזרים על החומר, שוכחים את החומר.

00:21:24:15 00:21:18:20

איך התמודדת עם הגעגועים למשפחתך
בזמן שגרת ולמדת אצל הקייס?

00:21:28:21 00:21:25:17

היית מרגיש געגועים למשפחתך?
-לא כל כך.

00:21:32:03 00:21:29:00

איך לא התגעגעת?
-התגעגעתי אליהם במידה מסוימת,

00:21:37:01 00:21:32:10

אבל בגלל שאהבתי מאוד את הלימודים
הייתי בסדר עם הגעגועים.

00:21:42:11 00:21:37:03

אבל אני זוכר שפעם אחת
"שיקרתי" להם.

00:21:44:11 00:21:42:13

תספר לנו על זה בבקשה.

00:21:48:14 00:21:44:21

ביקשתי מהם ללכת לבקר את משפחתי,
באותו זמן מישהו עקב אחריי

00:21:58:05 00:21:49:11

במקום ללכת לבית הוריי, הלכתי לביתו
של דוד שלי, ומישהו תפס והחזיר אותי

00:22:03:06 00:21:58:19
רצית ללכת לבקר את הוריי?
כן, רציתי ללכת לבית של הוריי.

00:22:07:12 00:22:03:07
אז למה "שיקרת" להם?
בגלל שהתגעגעת אליהם.

00:22:12:13 00:22:07:16
הנה, אתה רואה שהתגעגעת אליהם!
כן, התגעגעת אליהם.

00:22:16:23 00:22:14:03
איך החזירו אותך,
האם הכריחו אותך לחזור?

00:22:19:17 00:22:17:00
ואז גם דוד שלי כעס עליי ואמר לי,

00:22:28:05 00:22:20:01
"שלחו אותך ללמוד לטובתך, אסור לשקר"
ואז ביקש ממני לחזור לביתו של הקייס

00:22:37:07 00:22:28:14
אתה זוכר את הדרך שעשית לביתו
דוד שלך, האם לקחת אוכל לדרך?

00:22:40:21 00:22:37:11
זה היה יחסית קרוב,
לכן לא לקחתי איתי אוכל לדרך.

00:22:46:20 00:22:42:20
ככה הגעתי לשם,
ואז החזירו אותך לביתו של הקייס?

00:22:48:05 00:22:46:25
כן, ואז חזרתי לביתו של הקייס.

00:22:53:12 00:22:48:09
לפני זה סיפרת שלמדתי שני נושאים,
אחד לימוד אותיות והשני בעל פה

00:23:00:02 00:22:53:14
כן, את התפילות למדנו בעל פה,
ובנפרד למדנו גם את האותיות

00:23:04:11 00:23:00:10

אחרי שלמדנו את האותיות
עברנו לקרוא ספרים,

00:23:07:23 00:23:04:12
ואז הקייס היה מלמד אותי לקרוא
את ספר "דוויט" (תהילים)

00:23:18:08 00:23:09:24
אני אשמח שתסביר לי טוב, איך הייתם
לומדים, היה לכם כלי כתיבה ומחברות?

00:23:26:14 00:23:19:03
לא היה כלי כתיבה ומחברות,
באתיפיה לא ביקשו ממנו לכתוב.

00:23:41:11 00:23:27:10
לא היה פשוט ללמוד שם,
מכיוון שלצד הלימודים היינו עובדים

00:23:46:22 00:23:42:13
לא הקדישו הרבה זמן ללימודים,
לא היינו לומדים בצורה מעמיקה.

00:23:51:14 00:23:48:08
העבודה הייתה יותר חשובה,
כדי שיהיה מה לאכול.

00:23:58:09 00:23:52:20
בנוסף ללימודים, הייתם עובדים?
-את מתכוונת לקייס?

00:24:00:13 00:23:58:19
אני מתכוונת אליך,
כן, הייתי עובד.

00:24:04:01 00:24:00:15
אני חשבתי שעבדתם כל היום,
באיזה עבודה היית עובד?

00:24:13:23 00:24:04:05
לכל דבר היה את הזמן שלו, למדתי
בבקרים, ואז יצאנו לעבוד כל היום.

00:24:18:22 00:24:14:17
באיזו עבודה עבדתם?
-עבדנו בחקלאות, (חורשים את האדמה)

00:24:23:06 00:24:19:02
היית אז רק בן 12, מה ידעת
על עבודה בחקלאות?

00:24:25:20 00:24:23:08

מה אני יודע?
ידעתי לחרוש את האדמה.

00:24:28:23 00:24:26:13

ידעת אז לחרוש?
-כן, בטח שידעתי.

00:24:34:21 00:24:30:16

מי לימד אותך לחרוש?
-למדתי איתם ביחד.

00:24:38:01 00:24:35:01

האם לדעתך ילד בן 12 ,
שגדל בישראל יודע לחרוש את האדמה?

00:24:45:14 00:24:38:04

לדעתי הילדים מפונקים בארץ.
אבל באתיפיה עבדנו כל חיינו

00:24:50:12 00:24:45:23

גם כשחייתי בבית הוריי הייתי עובד,
זה מה שהיה מקובל.

00:24:53:23 00:24:51:23

אז כל היום הייתם עובדים בחקלאות?
-כן,

00:24:55:04 00:24:54:01

מה הייתם עושים אחרי העבודה?

00:25:00:14 00:24:55:09

אחרי שהייתי חוזר מהעבודה,
הייתי חוזר ללמוד.

00:25:02:23 00:25:00:17

איך יכולת למוד בזה?
-היינו לומדים עד שהלכנו לישון.

00:25:10:05 00:25:03:15

האם הלימודים לא נמאסו עליך, כשהיית
צריך לחזור ללמוד אחרי יום עבודה?

00:25:14:11 00:25:11:02

גם אם היה נמאס,
לא היינו מוותרים על הלימודים.

00:25:24:17 00:25:16:09

היינו לומדים עד השעה

שהיינו צריכים ללכת לישון.

00:25:33:19 00:25:26:08

סיפרת שהייתם לומדים בערב, האם היה לכם אור, איך למדתם?

00:25:39:19 00:25:33:20

בערב למדנו בעל פה את התפילות, בערב היינו לומדים רק להתפלל

00:25:43:25 00:25:40:01

וביום היינו לומדים את האותיות.

00:25:49:15 00:25:45:02

בבוקר למדתם את האותיות, כן,

00:25:52:18 00:25:49:16

בערב למדתם את התפילות בעל פה, כן.

00:26:00:07 00:25:54:20

אחרי שלמדתי במשך שלוש וחצי שנים אצל הקייס,

00:26:12:24 00:26:00:18

נזכרתי שיש מקום של קייסים שרק מלמדים כל היום, בלי עבודה במקביל

00:26:17:08 00:26:13:17

לאחר מכן ביקשתי מאבי שייקח אותי ללמוד שם,

00:26:21:14 00:26:17:12

האם משפחתך היו באים לבקר אותך, בזמן שגרת אצל הקייס במשך 3 שנים?

00:26:23:02 00:26:22:05

כן, הם היו באים לבקר אותי.

00:26:25:09 00:26:23:09

היית נפגש איתם, כן הם היו באים.

00:26:30:08 00:26:25:23

משפחתי היו באים בחגים, המקום היה קרוב אליהם יחסית.

00:26:41:23 00:26:31:00

הם באו בזמן החגים, בכדי לבקר את

הוריהם וגם אותי, גרנו באותה עיירה.

00:26:48:13 00:26:43:09
ואז ביקשת מאבירך שייקח אותך
ללמוד במקום אחר?

00:26:51:13 00:26:49:01
כן, ואז הלכתי ללמוד בצפון.

00:26:56:11 00:26:52:15
האם אבירך הסכים ישר למעבר בית ספר?
-כן, הוא הסכים

00:26:59:11 00:26:56:16
אמרתי לו שאני רוצה לעבור בית ספר,
ושייקח אותי לשם

00:27:11:20 00:27:00:09
הוא שאל אותי מדוע, השבתי לו
שלומדים פה פחות בגלל שעובדים פה

00:27:21:00 00:27:12:16
ולכן רציתי לעבור בית ספר,
בבית ספר החדש, הם רק לומדים כל היום

00:27:23:11 00:27:21:15
לכן עברתי ללמוד שם.

00:27:29:07 00:27:24:00
אלו דברים אתה זוכר ביום שהגעת
לבית הספר, איך המקום היה נראה?

00:27:34:17 00:27:29:19
העיירה שעברתי אליה,
היה מקום מאוד יפה.

00:27:37:22 00:27:34:20
מה היה המרחק מהמקום שהיית גר בו?
-מרחק הליכה של יומיים.

00:27:42:22 00:27:37:25
מרחק הליכה של יומיים?
-כן, מהעיירה שלי לקח יומיים.

00:27:48:10 00:27:43:01
עם מי עשית את המסע?
-עם אבי.

00:27:59:12 00:27:48:11
השטח של שתי העיירות היה מישורי,

לכן כל הדרך רכבנו על סוס ביחד

00:28:01:12 00:27:59:16
היכן ישנתם בלילה?

00:28:06:12 00:28:03:07
יש עיירה שנקראת "מר-זנב"
ישנו שם בלילה,

00:28:11:02 00:28:07:09
ישנתם אצל אנשים שאתם מכירים?
כן, היינו קרובי משפחה

00:28:15:25 00:28:12:18
אחי היה נשוי לבתם של המשפחה,

00:28:21:05 00:28:16:10
הייתה אישה בשם קזזיטו,
אחי היה נשוי לבתם,

00:28:23:23 00:28:21:15
ישנו אצלם, ולמחרת הגענו ליעד.

00:28:31:17 00:28:25:05
כשהגעתי לשם במשך שבעה ימים אכלתי
גרגירי חומוס, במקום חיו רק קייסים

00:28:38:00 00:28:32:08
ביום השביעי הצטרפתי אליהם.

00:28:41:05 00:28:38:11
היכן שהית במשך שבעה ימים?

00:28:48:21 00:28:41:20
תוך כדי שלמדתי,
גרתי עם קרובי משפחה שהיו בסביבה

00:29:00:12 00:28:50:10
ואז ביום השביעי ארזתי בגדים נקיים,
הכנתי את עצמי והצטרפתי אליהם

00:29:04:19 00:29:01:00
כשהגעתי אליהם הם עשו טקס לכבודי.

00:29:10:03 00:29:05:04
מה הכוונה עשו טקס?
-כשהגעתי הם שחטו כבש.

00:29:12:22 00:29:10:16
מי שחט כבש?

-הקייס הראשי.

00:29:19:23 00:29:13:21
לאחר שהם קנו כבש ושחטו אותו,
-מי קנה את הכבש?

00:29:28:22 00:29:20:16
אנשים מקומיים קנו את הכבש,
הם שלחו משהו מקומי לשוק

00:29:34:23 00:29:29:09
מי שילם את העלות של הכבש?
-הקייסים שילמו מכספם.

00:29:40:24 00:29:35:02
כשרצית לעבור לבית ספר החדש,
מה היה התהליך שעברת כדי להתקבל?

00:29:47:21 00:29:41:02
האם הגשת מועמדות או נרשמת מראש?
תסביר לי בבקשה על התהליך בפירוט

00:29:55:12 00:29:49:01
לא היו הרשמות לבית הספר, הודעתי
להם אני עובר, והם בירכו אותי על כך

00:30:02:04 00:29:55:15
איחלו לי בהצלחה בלימודים,
ואישרו לי לעבור, ואז עברתי לשם

00:30:10:20 00:30:02:08
לפני שעברת לבית הספר החדש בצפון,
האם היית צריך לשלם כסף כדי להתקבל?

00:30:15:24 00:30:11:14
לא היה צריך לשלם כלום
כדי להתקבל לשם.

00:30:23:01 00:30:15:24
אבל בשלב יותר מאוחר,
אבי שלח לי לשם מצרכי מזון

00:30:30:20 00:30:24:09
הוא שלח לי דברי מזון, עמוס על חמור
בכדי שיהיה לי מה לאכול

00:30:38:24 00:30:31:18
האם אביך ביקש מהם מראש, שירשמו
אותך, או שפניתם אליהם ביום הגעתכם?

00:30:42:12 00:30:39:03
פנינו אליהם רק ביום שהגענו אליהם
וביקשנו שיקבלו אותי לשם.

00:30:48:10 00:30:42:14
באם לא היה מקום פנוי, הם לא יכלו
להגיד לכם, שאין להם מקום בשבילך?

00:30:55:20 00:30:49:10
בהתחלה הקייס הראשי אמר לנו,
אין להם מספיק מזון לכולם

00:31:01:25 00:30:56:12
ובגלל הסיבות האלו
הם לא יכולים לקבל אותי.

00:31:08:08 00:31:02:13
אבי אמר לו שישלח לו דברי מזון,
לאחר מכן הקייס נרגע, ואז התקבלתי.

00:31:14:08 00:31:08:20
כשהגעת למקום, איך היה ניראה המקום?
האם היו לכם חדרי שינה?

00:31:18:04 00:31:14:09
אלו מבנים היו שם, "גוג'ו" או בתים
מאבנים, איך היה ניראה המקום?

00:31:24:14 00:31:18:07
המבנה היה "גוג'ו" (בית מקש),
הקירות היו מקרשים שאטומים בבוצ

00:31:29:23 00:31:24:18
היה בית כזה בנפרד רק לתלמידים.

00:31:34:25 00:31:30:13
כל אחד מהתלמידים בנה לעצמו את
המיטה, וישנו במבנה של התלמידים

00:31:38:19 00:31:35:20
מי בנה את המיטות?
-אנחנו בנינו אותם בעצמנו.

00:31:41:24 00:31:39:01
אחרי גיל 12 כבר הייתי עצמאי,
-הייתי בן 15,

00:31:47:15 00:31:42:09
כן, באותו זמן הייתי בערך בן 15
-כן, הייתי בן 15

00:31:51:02 00:31:47:16
בכל מקרה אתה חושב שילד בן 15 שגדל
בישראל ידע לבנות מיטה לבדו ?

00:31:52:11 00:31:51:04
בארץ הם לא יודעים בגיל הזה.

00:31:56:04 00:31:52:12
לכן אני רוצה שתפרט לי טוב
את הסיפור שלך

00:31:59:21 00:31:56:14
לאחר שהגעת לבית של התלמידים,
איך בנית את המיטה שלך ?

00:32:09:12 00:31:59:22
ילדים שגדלים באתיופיה, אחרי גיל 7
הוא היה יכול לעבוד בכל עבודה שיבחר

00:32:18:22 00:32:10:12
הם עבדו כפי יכולתם, גם אם עבודתם
אינה מושלמת, הם עבדו כפי שכלו.

00:32:22:05 00:32:19:05
אתה לא מתפלא מזה?
-הם היו עובדים,

00:32:27:09 00:32:22:06
זה דבר מאוד מפליא.
-כן, בהשוואה לצורת החיים בארץ

00:32:33:22 00:32:27:10
זה מאוד מפליא! ואתה מספר את זה
כאילו זה פשוט לבנות מיטה בגיל הזה

00:32:41:10 00:32:34:23
איך בנית את המיטה שלך?
האם אספת קרשים ועיצבת אותם?

00:32:45:23 00:32:41:13
תספר לי בבקשה בהרחבה,
כיצד בונים מיטה בגיל 15.

00:32:55:01 00:32:47:13
היינו יורדים ליער לאסוף קרשים
ומרכיבים אותם עם מסמרים

00:33:02:14 00:32:55:12
לפני זה הייתי רואה את אבי בונה

מיטות, וככה בניתי את המיטה שלי

00:33:10:25 00:33:03:17

בשלב יותר מאוחר,
בניתי גם כלי חרישה

00:33:18:02 00:33:12:02

הכנתי את גוף המחרשה, גזמתי ועיצבתי
את כל הכלי והגשתי להם.

00:33:22:06 00:33:19:03

דאגתי לכל הפרטים הקטנים
של המחרשה שבניתי.

00:33:30:01 00:33:23:01

למדתי מדוד שלי שהיה מומחה בחריטה
על קרשים, והיו לו כל מיני שיטות.

00:33:36:02 00:33:30:04

היה הרבה מחרשות,
אבל הידיות המשומשות היו בלויים

00:33:39:23 00:33:36:13

זה היה בסתיו ועשו ההכנות
לקראת זריעת התירס בשדה

00:33:47:03 00:33:40:17

שמעתי את המורה שלי (הקייס) אומר,
שאין מספיק ידיות למחרשות

00:33:50:17 00:33:47:13

לכן הלכתי לגזום ענפים של עצי זית
והתחלתי להכין את הידיות למחרשות,

00:33:57:11 00:33:51:08

בשלב הזה כבר הייתי חזק פיזית,
לכן הלכתי בעצמי לגזום את הענפים

00:34:09:05 00:33:57:12

אחרי שגזמתי את הענפים ועיצבתי אותם
למדתי הכל מדודים שלי, והגשתי להם

00:34:16:11 00:34:09:22

פניתי לקייס ואמרתי לו שהכנתי
את המחרשה בעצמי ונתתי לו,

00:34:21:08 00:34:18:03

הוא התפלא, ושאל אותי אם אני
הכנתי את המחרשה

00:34:27:09 00:34:21:10
השבת לי שאני הכנתי את זה בעצמי.
הוא התפלא מהתוצאה,

00:34:33:04 00:34:27:15
בנוסף היה קיים שהיה קרוב משפחה שלי
שיזכה לחיים ארוכים

00:34:43:19 00:34:33:07
הוא התגאה בכך שאני בן דודו,
אבי והוא גדלו ביחד

00:34:53:17 00:34:43:24
בתקופה של הרעב שסיפרתי לך קודם,
הם נדדו ביחד בין כפרים

00:35:02:04 00:34:54:02
הם היו מספרים, שהם אכלו הרבה
שורשים של עצים כדי לשרוד את הרעב

00:35:12:06 00:35:02:15
היה לי בן דוד נוסף שהלך ללמוד,
הוא היה מומחה בייצור כלי עבודה

00:35:16:25 00:35:12:22
הוא היה מייצר כלי מחרשות
בצורה מאוד טובה.

00:35:28:03 00:35:17:25
ואז הקיים אמר לי: "שבנו של אחי
ששמו יאיא פֶקְדוּ, התקשה בלימודים"

00:35:34:06 00:35:28:04
"למרות שניסה ללמוד הוא לא התחבר
אבל הוא מצוין בייצור כלי עבודה"

00:35:38:13 00:35:36:06
"כל העבודות הידיים שהוא ייצר
היו מצוינים ויפים"

00:35:42:24 00:35:38:16
"ועכשיו גם אתה נהיית כמוהו?!"

00:35:45:03 00:35:42:25
אלו עבודות יד?
כן-

00:35:49:11 00:35:45:05
ואז הוא (הקיים) הודה לי רבות
על העבודה שעשיתי.

00:35:52:10 00:35:49:22
בנוסף גם בן דוד שלי התחיל ללמוד
במקום שהתחלתי ללמוד בו,

00:35:57:01 00:35:52:14
הוא למד בזמן שהתחלת ללמוד שם?
-כן, הוא התחיל ללמוד שם לפני

00:36:04:14 00:35:57:17
ראיתי אותו מתעקש ללכת ללמוד שם,
ואת הצורה שהוא היה לומד ועובד

00:36:10:11 00:36:04:22
אחרי שראיתי את ההתנהלות שלו,
ביקשתי גם ללכת ללמוד באותו מקום.

00:36:12:11 00:36:10:21
אז הלכת בעקבותיו?
-כן,

00:36:16:16 00:36:12:13
הייתי רואה אותו כשהוא היה חוזר
לעירייה שלו, ואז הלכתי בעקבותיו

00:36:19:15 00:36:16:21
אלו דברים ראית אצלו?
-הדרך שהוא היה לומד,

00:36:26:23 00:36:19:17
הצורה שהוא היה מתפלל,
התפילות זרמו לו בפה כמו נהר

00:36:35:09 00:36:27:09
ואז אמרתי לעצמי, שאני מתבזבז בכפר
שאין בו חשיבות ללימודים

00:36:42:14 00:36:35:21
הרי הוא היה גר במנזר,
זה כמו המנזר של הנוצרים.

00:36:49:05 00:36:42:24
המנזר היה בצפון,
והמקום היה נראה כמו עיר

00:36:51:21 00:36:49:18
אפשר לומר שזו הייתה עיר
של קהילת ביתא ישראל

00:36:56:00 00:36:52:06

היו שם שני בתי כנסת,
אחד למעלה ואחד למטה.

00:37:05:23 00:36:56:10
כולם שם היו תלמידים, גם אם לא היו
תלמידים הם הלכו לבית כנסת ולומדו.

00:37:13:17 00:37:06:18
לכן אחרי שעברתי לשם,
למדתי את התפילות והאותיות בקלות.

00:37:20:14 00:37:14:10
לכן הלכתי בעקבות בן דוד שלי,
הקייס הודה לו גם על עבודתו.

00:37:26:13 00:37:21:24
היה לו חיסרון אחד,
כשהוא רב הוא היה מאוד כועס

00:37:39:05 00:37:30:00
אבל בכל זאת היו מודים לו מאוד,
"תודה לבנו של מֶלְקוֹ"

00:37:43:11 00:37:39:13
כמה תלמידים הייתם באותו בית ספר?

00:37:51:04 00:37:44:23
בבית הכנסת של אבא מנסה שהיה ממוקם
למטה יותר, היו 7-8 תלמידים

00:37:59:11 00:37:53:11
בבית הכנסת השני שהיה ממוקם למעלה
אני גם למדתי בו, היינו כ-5 תלמידים

00:38:08:11 00:37:59:18
דודה שלי ששמה למלם, סיפרתי לך עליה
היא גרה כיום בחדרה, בנה שנפטר

00:38:13:09 00:38:08:20
קייס ברוק שנפטר לא מזמן בחדרה,
הוא היה בן דוד שלי.

00:38:17:10 00:38:14:21
גם הוא למד איתי ביחד
באותו בית כנסת.

00:38:23:04 00:38:18:19
אז בבית הכנסת שהיה למעלה הייתם
5 תלמידים, ולמטה היו 7 תלמידים.

00:38:29:16 00:38:23:07
מי היה מכין ומגיש לכם אוכל?
-אנחנו הכנו בעצמנו.

00:38:36:23 00:38:31:01
היינו מכינים את כל האוכל
בעצמנו ואוכלים!

00:38:43:04 00:38:36:24
היינו מכינים את הבצק בעצמנו,
ומכינים אוכל לעצמנו.

00:38:46:21 00:38:43:18
לא היו בנות שבישלו לכם?
-לא!

00:38:50:04 00:38:46:22
זה היה מקום של קייסים,
היה אסור להכניס בנות שלם.

00:38:52:01 00:38:50:10
הכניסה הייתה אסורה לבנות?
-כן, אסור להכניס בנות.

00:38:57:04 00:38:52:10
למה אסור להן להיכנס?
-בגלל שהמקום היה של קייסים,

00:39:00:21 00:38:57:15
לא היו נשים קייסיות (רבניות)?
-לא היו.

00:39:04:14 00:39:02:01
לא היה דבר כזה
נשים קייסיות (רבניות)!

00:39:11:24 00:39:05:18
הייתה פעם אישה בשם אמא-פיטג
שהיא הייתה קייסית (רבנית)

00:39:17:11 00:39:12:14
היא הייתה חיה בגוג'ו מופרד,
ולא ביחד במתחם של הקייסים

00:39:20:08 00:39:18:17
הם לא התערבבו ביחד,
זה איסור מוחלט!

00:39:26:23 00:39:20:22
אחרי שעברת לכאן, האם הלימודים

היו לך יותר קשים מהמקום הקודם?

00:39:33:09 00:39:27:07
הלימודים היו יותר קלים, בגלל שכולם
היו מתפללים, הייתי מבין יותר טוב.

00:39:39:07 00:39:34:18
האם הייתם עושים ביניכם
תחרויות בלימודים?

00:39:42:06 00:39:39:18
כן, היינו מתחרים זה בזה.

00:39:46:02 00:39:42:09
איך הייתם עושים את התחרויות,
הייתם משווים ביניכם את ההישגים.

00:39:51:00 00:39:46:05
כן, היינו משווים בינינו
ו"מקנאים" אחד בשני

00:39:56:07 00:39:51:23
היינו מבררים עד לאיזו רמה הוא
התקדם בלימודים, ומבקשים ממנו עזרה.

00:40:03:23 00:39:56:20
כמה מורים היו לכם באותו מקום?
-היו שם הרבה מורים

00:40:13:07 00:40:04:08
היו שם מורים ששמם: אבא-טמנו
אבא-סנבטו, אבו-טדסה והיו עוד מורים

00:40:28:04 00:40:16:05
האם הייתם יוצאים ממתחם הלימודים,
הייתם הולכים לשוק ופוגשים אנשים?

00:40:31:11 00:40:28:05
לא היינו יוצאים מהמתחם בלי סיבה,

00:40:38:06 00:40:31:20
היה קיים זקן שהיה גר במתחם,
בימים שחרשו את השדה שלו

00:40:41:23 00:40:38:17
היינו יוצאים מהמתחם
ומבלים את היום בשדה עם התושבים.

00:40:48:10 00:40:43:17
מה זה "ובארה"?

-וובארה, זה חרישת השדה.

00:40:54:22 00:40:48:17

הקייסים הזקנים היו שוכרים חקלאים
שיחרשו את אדמתם, זה נקרא "וובארה".

00:41:00:14 00:40:55:03

האם היו אדמות בבעלות הקייסים?
-כן שהיה להם אדמות!

00:41:02:22 00:41:00:18

לא סיפרת לי את זה,
איך אני יכולה לדעת שהיו להם אדמות.

00:41:09:23 00:41:05:19

מי היה חורש את האדמה שלהם?
-אנשים שהיו חיים באותה עיירה

00:41:12:18 00:41:10:16

זה אנשים שהיו חיים באזור?
-כן.

00:41:16:19 00:41:13:05

בעל השדה (הקייס) היה מבקש מהם
לחרוש את השדה שלו ביום מסוים

00:41:22:01 00:41:18:01

בעבור עזרתם, הקייסים היו
שולחים להם יבולים דרך שליח

00:41:31:12 00:41:23:04

הם תגמלו את האנשים שעזרו ביבולים
וטלה (משקה), ככה חרשו להם את השדות

00:41:37:23 00:41:32:20

מעבר לזה, מידי פעם גם אנחנו היינו
עוזרים להם בחרישת השדה.

00:41:42:22 00:41:39:08

רק במקרים כאלו
היינו יוצאים מהמתחם!

00:41:47:25 00:41:42:24

וגם אז בסוף אותו היום,
התנקינו לפני הכניסה למתחם הלימודים.

00:41:50:20 00:41:48:03

תסביר לי את המנהג לעומק, מה הכוונה
הייתם מתנקים לפני הכניסה למתחם?

00:41:54:23 00:41:50:22
כן, ניקנו את עצמנו לפני הכניסה.
-תסביר לי את המנהג

00:42:00:20 00:41:55:01
מכיוון שכל היום היינו עם פשוטי העם
אסור להיכנס ישיר למתחם של הקייסים

00:42:06:00 00:42:01:08
לכן היינו מנקים את הבגדים ומסדרים
את עצמנו, ורק אז נכנסים למתחם.

00:42:10:08 00:42:06:04
האם למנהג הזה היית ברכה מסוימת?
-בערב יש תפילות.

00:42:17:09 00:42:10:09
אחרי שהתנקיתם לפני הכניסה למתחם,
האם הייתם מברכים משהו?

00:42:21:12 00:42:18:13
היינו מברכים,
"ברוך אתה אלוהי ישראל "

00:42:30:06 00:42:21:15
כל הזמן אמרנו את התפילה הזו
גם שתינו, אכלנו, וגם כשנכנסו למים

00:42:34:22 00:42:31:10
ז"א אם הייתם יוצאים מחוץ למתחם
היה לזה מנהג משל עצמו?

00:42:38:24 00:42:34:23
כן , היה מנהג, בלי להתנקות
אף איש לא היה נכנס למתחם

00:42:40:20 00:42:39:04
היה גם מנהג לחלומות,

00:42:48:23 00:42:41:16
במידה והקייס (התלמיד) חלם
על קיום יחסי מין עם בחורה

00:42:53:23 00:42:50:00
מה קורה אם היה קורה לו דבר כזה?
-זה חלום.

00:42:59:23 00:42:54:04
אמרתי לך אם הוא היה חולם
על קיום יחסי מין עם בחורה

00:43:03:22 00:43:00:05
אם הוא (הקייס) היה חולם חלום כזה,
הוא היה חייב ללכת להתנקות.

00:43:12:11 00:43:05:01
הוא היה יוצא מהמתחם על בבוקר
והולך להתנקות

00:43:16:23 00:43:12:25
בנוסף הוא היה מכבס את הסדינים
שישן עליהם באותו הלילה של החלום

00:43:23:05 00:43:17:13
הוא היה מביא מים (קדושים)
ומטהר את הבית שישן בו

00:43:28:05 00:43:23:14
לאחר שהוא התנקה והסתדר,
הוא היה צריך לצום במשך היום.

00:43:29:24 00:43:28:10
אזה באמת?
כן, באמת.

00:43:33:10 00:43:30:05
הוא היה צם עד ליציאת הכוכבים בערב.

00:43:41:01 00:43:34:14
בדומה לצום אסתר, אז גם במקרה הזה
הוא היה צם עד ליציאת הכוכבים.

00:43:47:11 00:43:41:10
החיים במתחם של הקייסים
היו חיי תענית.

00:43:51:16 00:43:48:00
לא היה שם תאוה לאוכל.

00:43:58:18 00:43:51:19
במשך היום אוכלים רק גרגירי אוכל,
כמו שמפצחים פה בארץ גרעינים

00:44:03:08 00:43:59:08
כמו פיצוח הגרעינים, ככה אכלנו
גרגירי אוכל כדי להעסיק את הפה.

00:44:10:05 00:44:03:13
האם הקייס שחלם חלום כזה, הוא עזב
את המתחם לבדו או שהיה מודיע לכם?

00:44:15:24 00:44:10:06
החולם ידע בעצמו על החלום, לכן הוא
יצא מהמתחם לבדו בלי להודיע על כך.

00:44:24:19 00:44:19:10
אלו מנהגים נוספים היו לכם,
כשחיייתם בתוך המתחם של הקייסים?

00:44:27:19 00:44:25:17
אלו מנהגים צריך מעבר לזה?!

00:44:32:07 00:44:27:20
אני מתכוונת למנהגים בנושאים אחרים,
למשל מה היו המנהגים בנושא האוכל?

00:44:38:24 00:44:32:08
לנושא האוכל, היה מנהג שהתושבים
הפשוטים, היו מביאים לנו קורבן שה,

00:44:47:11 00:44:39:25
המקור של המנהג הוא כמו שכתוב בתורה
"את השה הבכור תקריב לכהנים"

00:44:54:12 00:44:48:14
התושבים היו מביאים אלינו את השה,
ביום השמיני להיוולדותו

00:45:00:10 00:44:55:01
הקייסים היו מברכים את השה,
ומחזירים אותו לגדול עם אמו

00:45:08:03 00:45:00:18
אחרי שהשה גדל, בעליו מביאים אותו
אלינו, לפני שייטרף ע"י חיות בר

00:45:14:04 00:45:08:14
ואז השה הבכור נשחט והופך לאוכל.

00:45:18:07 00:45:14:06
אוקיי, ז"א היה מנהג בנושא הבקר?
כן, היה מנהג.

00:45:21:10 00:45:18:10
האם היו מנהגים לגבי גרגירי אוכל?
כן, היו מנהגים.

00:45:26:04 00:45:21:11
הם היו מכינים אריזות של
גרגירים מכל הסוגים ומביאים לנו.

00:45:30:06 00:45:26:15
אם התושבים היו מביאים אוכל ככה,
זה אומר שכל הזמן היה לכם מה לאכול?

00:45:33:16 00:45:30:07
כן, כל הזמן היה אוכל.

00:45:39:13 00:45:33:18
אלו חוקים או מנהגים נוספים כאלו
אתה זוכר שהיו לכם?

00:45:52:12 00:45:44:22
האם לדעתך החוקים שדיברנו עליהם,
הם מעטים או קלים?!

00:45:54:20 00:45:52:13
לא, לא אלו הם מנהגים טובים,
אני רוצה שתספר על מנהגים נוספים

00:46:01:20 00:45:54:22
בכל מקרה, היו להם התלבטויות
לגבי המנהגים האלו בנושא האוכל.

00:46:06:11 00:46:03:16
מי היה מתלבט?
-המורים (הקייסים).

00:46:11:16 00:46:07:03
הם היו חוששים שהדת שלהם
תיהרס כתוצאה מהמנהגים האלו,

00:46:15:23 00:46:12:02
לכן היו מבקשים מהתלמידים הוותיקים,
שיחזרו ללמוד בבית ספר רגיל

00:46:22:24 00:46:17:03
כשהם ראו שהתלמיד התרגל לכל המנהגים
הם היו מבקשים ממנו לעזוב את המתחם.

00:46:27:21 00:46:23:15
במצב כזה התלמיד מתבקש לעזוב,
-כן, הוא היה צריך לעזוב את המתחם.

00:46:33:10 00:46:28:02
המורים הקייסים היו מעדיפים לקבל את
הצעירים שלא התרגלו לאותם המנהגים.

00:46:39:16 00:46:34:13
האם הלימודים שלכם היו מדורגים

לפי רמות קושי שונות?

00:46:45:20 00:46:40:22

לגבי הלימודים של התפילות,
הרמה הראשונה הייתה

00:46:49:22 00:46:47:08

לימודי עשרת הדיברות
בשפת הגעז.

00:47:39:05 00:46:50:16

אלו הם לימודי עשרת הדיברות,
-תפילה בשפת הגעז-

00:47:40:07 00:47:39:06

זה היה הפרק הראשון.

00:47:44:06 00:47:40:18

אמרת הכל בעל פה!
-כן, זה היה הפרק הראשון.

00:48:15:22 00:47:44:15

עשרת הדיברות פרק שני
-התפילה בשפת הגעז-

00:48:17:09 00:48:16:04

זה היה הפרק השני.

00:48:21:22 00:48:17:16

האם הפרקים האלו היו הדרגות הקושי,
-כן, אלו הדרגות קושי.

00:48:29:02 00:48:22:23

פרק שלישי
-התפילה בשפת הגעז -

00:48:30:19 00:48:29:04

פירוש המילים הוא,
אל תישא את שם האל לשווא.

00:48:35:11 00:48:31:25

בצורה הזו למדתם את כל הפרקים
לפי דרגות הקושי?

00:48:36:01 00:48:35:12

כן ככה למדנו.

00:48:40:19 00:48:36:02

האם עשו לכם מבחני מעבר בין הפרקים?

00:48:45:25 00:48:40:21

כן, המבחן היה בעל פה
כמו שאת מראיינת אותי עכשיו.

00:48:50:06 00:48:46:09

המבחן בדק אם יודעים את הפרק בעל פה
-כן, ככה היה המבחן

00:48:58:03 00:48:52:03

ההמשך של הפרק השלישי
-המשך התפילה בשפת הגעז-

00:49:00:06 00:48:58:22

ואז עברתי לבית הכנסת השני
שהיה ממקום יותר למטה, ולמדתי

00:49:28:11 00:49:00:14

פרק רביעי
-תפילה בשפת הגעז-

00:49:35:13 00:49:28:24

כל הפרק הזה היה הדרגה הרביעית.

00:49:41:20 00:49:35:15

אוקיי, כל המילים שאתה אומר
בפרקים האלו, הם בשפת הגעז?

00:49:42:15 00:49:41:20

כן, זה שפת הגעז.

00:49:50:19 00:49:42:17

כשהמורים לימדו אתכם את הפרקים האלו
האם הם תרגמו לכם את המילים,

00:49:52:24 00:49:51:00

או שלמדתם בדרך אחרת,
איך היית מבין את שפת הגעז?

00:50:03:09 00:49:53:18

כשהמורה היה מלמד מילה מסוימת,
הייתי חוזר על המילה שוב שוב

00:50:08:16 00:50:03:14

היינו חוזרים שוב ושוב על המילה,
ואז המילה הייתה נקלטת בראשי.

00:50:13:10 00:50:08:24

מה אם הפירוש של המילים?
אני לא הבנתי אף מילה מהפרקים שאמרת

00:50:20:13 00:50:17:24
מהם הפירושים של המילים?

00:50:25:03 00:50:20:16
הפירוש של המילה "יתגבר-באנתי"
אל תעשה כל מלאכה בשבת

00:50:31:23 00:50:25:22
גם אם העבודה זניחה בעיניך,
אל תעשה שום מלאכה בשבת

00:50:38:03 00:50:32:01
שמירת השבת חלה עליך,
על בניך כולל הבקר שלך

00:50:43:19 00:50:38:17
"וולאט-קה" - כולל בניך,
"אמט-קה" - כולל החקלאים שלך

00:50:52:25 00:50:43:24
במידה והנך מעסיק חקלאי, עליו לנוח
בשבת, כפי שאתה נח בשבת.

00:51:01:11 00:50:54:07
במידה והחקלאי עובד עבורך בשבת,
זה נחשב כאילו אתה עבדת בעצמך!

00:51:08:08 00:51:01:12
הבנתי, ז"א קודם לימדו אתכם את
המילים בגעז, ולאחר מכן את פירושם.

00:51:11:21 00:51:08:10
זה אומר שלמדתם שפה חדשה?
כן, בדיוק.

00:51:17:22 00:51:12:23
רגע, אני רוצה להסביר לך
את הפרק החמישי,

00:51:25:18 00:51:20:12
"יטיקט-נבס", פירושו אל תרצח,
"יטסקיר" פירושו אל תגנוב

00:51:28:11 00:51:25:23
"יזה-מונד" - פירושו אל תרמה
זה מה שכתוב.

00:51:34:17 00:51:29:18
"יטיקון-סבאסט" פירושו
אל תעיד עדות שקר

00:51:38:11 00:51:34:23
כתוב שאסור להישבע
בשם אלוקים

00:51:44:20 00:51:41:23
-פסוק בשפת הגעז"

00:51:55:09 00:51:44:22
פירוש: אל תחמוד באחרים, ברכושם,
ובביתם, כיוון שאלוקים נתן להם הכל.

00:52:25:11 00:51:59:15
-המשך הפרק בשפת הגעז-

00:52:27:00 00:52:25:15
אני קצת מתבלבל בחלק הזה.

00:52:50:14 00:52:27:23
-המשך הפרק בשפת הגעז-

00:52:59:16 00:52:50:20
כשבני ישראל חטאו בהר סיני,
אלוקים התגלה למשה ואמר לו

00:53:09:23 00:53:00:02
לאסוף את העם, כדי שהם ילמדו
את החוקים והמצוות

00:53:14:00 00:53:10:09
אלוקים אמר למשה להודיע לעם,
שיכבסו את בגדיהם ויטהרו את עצמם

00:53:22:01 00:53:14:16
ואז אלוקים התגלה להם,
דרך עמוד האש.

00:53:27:13 00:53:22:05
אלוקים התגלה להם דרך כוחות הטבע,
ואז כל העם התחיל לרעוד מפחד

00:53:34:10 00:53:27:22
לכן העם ביקש ממשה שידבר אליהם
בשם אלוקים, כיוון שהם מפחדים למות.

00:53:42:06 00:53:34:17
בעינינו דברין הם דברי אלוקים,
אנא משה דבר אתה אלינו בשם אלוקים

00:53:47:07 00:53:42:10

כן, זה מה שכתוב באורית (תורה)
כן, זה מה שכתוב בתורה

00:53:50:06 00:53:47:22

גם אם זה כתוב בתורה,
אתם טורחים לקרוא את זה?!

00:53:52:22 00:53:50:24

אנשים כמוכם קוראים את זה.

00:54:02:12 00:53:53:25

כתוב גם שכל מי שנכנס לישראל,
עליו לדעת את החוקים והמצוות.

00:54:10:25 00:54:03:05

אנחנו יודעים מעט מאוד,
לכן רוצים לדעת את הידע שאתם צברתם.

00:54:20:00 00:54:11:24

לאחר שלמדתם את כל הפרקים האלו,
כמה זמן בסה"כ למדתם להיות קייס

00:54:28:08 00:54:21:11

איזה טקס הסמכה עשו לכם, האם קיבלת
הסמכה לפני או אחרי חתונתך?

00:54:30:03 00:54:28:10

התחתנתי לפני שהוסמכתי להיות קייס.

00:54:34:15 00:54:30:25

כמה זמן חיית במתחם?
-היכן במתחם?

00:54:42:15 00:54:35:10

כן, במתחם של הקייסים בצפון,
-חייתי שמה בערך 3 שנים.

00:54:45:20 00:54:42:18

במקום הראשון למדתי 3 שנים ובשני
בערך עוד 3 שנים, בסה"כ 7 שנים בערך

00:54:48:23 00:54:45:25

בסה"כ למדת 7 שנים,
כן, למדתי כ-7 שנים.

00:54:54:07 00:54:49:18

לאחר מכן חזרתי לגור
בעיירה של הוריי

00:54:58:19 00:54:54:16

חזרת לעיירה אחרי שגמרת את הלימודים
-כן, חזרתי אחרי שסיימתי.

00:55:03:25 00:55:00:02
גם לאחר שעברתי לעיירה של הוריי
המשכתי ללמוד פה ושם,

00:55:06:19 00:55:04:08
ואז התחתנת?
-כן, התחתנתי.

00:55:13:17 00:55:06:23
מי עשה לך היכרות (שידוך) עם אשתך?
-אבי שידך בינינו.

00:55:17:14 00:55:13:22
האם הכרת אותה לפני,
האם זו אשתך הנוכחית?

00:55:18:19 00:55:17:22
כן, זאת היא.

00:55:21:24 00:55:18:21
איך שידכו לך אותה?
-איך שידכו לי אותה,

00:55:27:16 00:55:22:01
כן, האם ראית אותה לפני השידוך?
-לא, ראית אותה לפני השידוך

00:55:32:15 00:55:29:01
המשפחה של אישתי היו גרים
בבית פרטי עם גינה

00:55:41:11 00:55:32:22
אבי פנה למשפחה,
וביקש לשדך לי את בתם

00:55:45:24 00:55:44:24
הוא גם שלח אנשים,
לבקש את ידה בשבילי.

00:55:52:14 00:55:46:24
האם אביך אמר לך
שהוא משדך לך אותה?

00:55:55:18 00:55:53:00
גם אם לא אמר לי,
אלו היו התוכניות שלו.

00:55:59:02 00:55:55:20
אני יודעת , האם הוא התייעץ איתך
לפני השידוך או שהוא הפתיע אותך?

00:56:02:21 00:55:59:15
הוא לא שאל אותי,
הוא שידך ישר.

00:56:09:25 00:56:03:13
ואז המשפחה שלה השיבו,
היכן יוכלו למצוא אדם מכובד כמוני

00:56:15:16 00:56:12:00
הרי היינו שכנים,
לכן הם הסכימו לשידוך.

00:56:21:16 00:56:16:17
ואז אבי התייצב המשפחה שלה
והתחייב בדמי הסכמה (כתובה)

00:56:30:13 00:56:24:05
לאחר מכן היינו מאורסים
בערך 2-3 שנים

00:56:34:16 00:56:31:10
ואז התחתנו!

00:56:38:21 00:56:34:21
מי חיתן אתכם?
-אבי חיתן אותנו.

00:56:43:19 00:56:39:21
התחתנו במתחם של הקייסים
שלמדתי בו לפני כן.

00:56:47:04 00:56:43:20
זהו, רציתי להזכיר לך את זה
-כן, עשו לי טקס הכשרה לחתונה

00:56:53:22 00:56:48:20
ואז התחתנו בתוך המתחם של הקייסים.

00:56:56:16 00:56:53:25
האם הלכתם עד למתחם כדי להתחתן,
או שהקייסים באו אליכם לכפר?

00:57:02:07 00:56:56:18
הקייסים לא באו,
אנחנו הלכנו למתחם שלהם כדי להתחתן

00:57:06:09 00:57:02:16

במתחם שלמדתי בו,
המקום היה מוכן לחתונה.

00:57:10:03 00:57:09:07

וככה התחתנו!

00:57:15:20 00:57:10:20

מהו טקס ה"קשרה"?
-זה סרט שקושרים על הראש (אקליל)

00:57:19:07 00:57:15:21

אני שואלת מה המשמעות
של הטקס "קשרה"?

00:57:29:08 00:57:19:11

המשמעות של הטקס הוא, כמו פעם כשהיו
מתחתנים, והיו קושרים סרט על ראשם,

00:57:38:22 00:57:29:12

כיום גם עושים את הטקס, לובשים בגדים
מסורתיים וקושרים את הסרט על ראשם.

00:57:43:20 00:57:39:02

כן, אבל מה המשמעות של הטקס,
מה הוא מסמל, ולמה מקיימים את הטקס?

00:57:47:09 00:57:43:22

את שואלת למה מקיימים את הטקס?
כן-

00:57:54:08 00:57:48:00

אקליל זהו הסרט שקושרים על הראש
-כן, קושרים את זה על הראש

00:57:56:18 00:57:54:11

בארץ קוראים לסרט הזה
שקושרים על הראש אקליל.

00:58:02:24 00:57:57:14

פעם בכפרים היו מכינים את הסרט
מכותנה בצורה אחרת

00:58:08:24 00:58:03:03

הסרט שקושרים על הראש פה בארץ,
זה רק לשם הסמליות לטקס המקורי.

00:58:10:20 00:58:09:04

שלא תחשבי שהטקס המקורי היה
כמו שעושים אותו פה בארץ.

00:58:17:17 00:58:11:12
מאז האנשים שיצאו מהכפרים
הם הזניחו את הטקס,

00:58:23:22 00:58:17:23
אבל אלו שחיו בכפרים, הם שמרו
על חוקי היהדות של משה רבנו

00:58:30:21 00:58:24:22
אזרחים אתיופים הם היו מאוד רציני
בנוגע לשמירת חוקי דת.

00:58:39:17 00:58:30:25
בגלל זה אלוקים לא שכח אותנו,
הם שמרו את חוקי היהדות בצורה הדוקה

00:58:42:15 00:58:39:23
לדוגמה, כשאישה הייתה יולדת,
היא הלכה לנידה ל 80 ימים

00:58:48:10 00:58:42:18
רגע, אז טקס ה "קשרה", זה כמו הכתר
שמלך ומלכה מניחים על ראשם?

00:58:56:00 00:58:48:13
לא, זה היה עשוי מבד מיוחד,
בארץ קוראים לזה אקליל

00:59:04:02 00:58:56:18
ז"א ביום חתונתם הופכים למלך ומלכה
-כן, זה דומה לזה.

00:59:07:15 00:59:04:05
זה המשל שהם הופכים למלך ולמלכה.
-הבנתי, זה רק המשל!

00:59:12:09 00:59:07:18
שניהם היו קושרים את הסרט על ראשם?
-לא, רק החתן היה קושר לשם הסמליות

00:59:20:20 00:59:14:01
ככה מתחתנים, וכך גם אנחנו
והחתונה שלנו הייתה מאוד יפה!

00:59:32:19 00:59:24:10
לאחר שהתחתנתם, איך המשכתם את
חייכם ביחד, מה מקובל בעיני החברה?

00:59:35:05 00:59:32:22

המשכנו לגור באזור שההורים שלנו
היו חיים בו.

00:59:39:16 00:59:35:11
האם בנית שם בית לעצמך?
כן, בנית בית טוב,

00:59:43:15 00:59:41:15
בנוסף בנית גם חדרי שירות.

00:59:52:22 00:59:46:07
והתחלתי לעבוד בחקלאות, הייתי עובד
בעצמי וגם מעסיק חקלאים אחרים,

00:59:58:17 00:59:56:22
הייתי עובד רק בקציר.

01:00:01:19 00:59:58:19
מה עשית עם לימודי ההסמכה לקיים?

01:00:08:10 01:00:01:20
המשכתי את לימודי ההסמכה לקיים
בזמן התפילות ולאחר שעות התפילה

01:00:12:21 01:00:09:05
ובזמן העבודה, הלכתי לעבוד
וככה המשכתי.

01:00:21:00 01:00:15:03
אלו שירותים היית מספק לתושבים
בתור קיים

01:00:27:25 01:00:21:08
בתור קיים הייתי הולך להלוויות
להספיד את הנפטר,

01:00:39:15 01:00:28:18
נושא תפילה לעילוי נשמתו, וביום
השביעי הייתי הולך לטקס האזכרה.

01:00:43:17 01:00:39:19
איך היית עושה עילוי נשמה לפטר?
-נושא תפילה.

01:00:46:17 01:00:43:20
כן, אבל איזו תפילה היית נושא,
מה המשמעות של התפילה?

01:00:54:18 01:00:49:05
אומרים את פרק עילוי נשמת לנפטר,

01:00:59:11 01:00:54:22

זו אותה תפילה כמו בארץ
למעט השפה, שפה מתפללים בעברית.

01:01:07:09 01:00:59:13

אני יודעת, אני רוצה שתסביר את
תפילתכם, מה התפללתם לעילוי נשמתו?

01:01:10:23 01:01:07:16

מה שמתפללים למענו הוא,
-אני מתכוונת למען הנפטר,

01:01:23:21 01:01:10:25

-פרק עילוי נשמה לנפטר בשפת הגעז-

01:01:31:17 01:01:24:05

בהתחלה אומרים את פרק המזמור, ואז
ממשיכים לפרקים הבאים, ככה מספידים.

01:01:36:05 01:01:33:24

זו התפילה לעילוי הנשמה ביום השביעי
-כמה ימים?

01:01:39:12 01:01:36:10

זו התפילו במלוא היו השביעי לנפטר.

01:01:43:21 01:01:39:20

ביום השביעי?
-כן, גם אז עושים עילוי לנשמת הנפטר

01:01:47:17 01:01:44:09

מה זה אומר עילוי נשמה לנפטר.
-זו תפילה

01:01:58:17 01:01:48:14

כיוון שכקייסים ידענו את התפילה,
התפללנו שאלוקים ירחם על נשמתו

01:02:03:06 01:01:58:19

היינו מתפללים שנשמת הנפטר
תגיע לגן עדן.

01:02:15:15 01:02:03:14

התפילה שלנו הייתה כדי שאלוקים ירחם
על החטאים של שהוא עשה בחייו.

01:02:18:22 01:02:16:10

זו התפילה ביום השביעי לפטירתו
-כן.

01:02:25:03 01:02:19:00
האם הייתה לכם תפילה ביום ההלוויה?
כן, אותה תפילה לעילוי נשמתו.

01:02:27:14 01:02:25:11
זו אותה התפילה לעילוי נשמת המת?
כן, אותה תפילה.

01:02:32:12 01:02:29:20
זה היה הטקס!
אלו עוד מנהגים היו לכם בנושא הזה?

01:02:36:17 01:02:33:21
נוהג הוא להמשיך להתפלל
שאלוקים ירחם על נשמתו.

01:02:45:10 01:02:37:20
באלו תפיקים הקייס שימש בקהילה,
חוץ לנשיאת תפילה בהלוויות?

01:02:57:11 01:02:46:24
הקייס היה הולך לברך בחגים ובשמחות
באירועים שהתקיימו מידי שנה

01:03:11:19 01:02:58:16
כשמישהו פנה לקייס לבקש שיערוך טקס
הקייס היה עורך לו את האירוע.

01:03:20:24 01:03:12:24
האם התושבים היו משלמים
עבור שירותיו של הקייס?

01:03:28:24 01:03:21:01
כן, כל אחד נתן מה שהוא יכל לתת.
זו לפי יכולתו של המזמין?

01:03:34:01 01:03:31:06
מי שלא היה לו, לא היו מחייבים אותו
לתת משהו לקייס.

01:03:42:23 01:03:36:19
האם היו בתי כנסת באזור שלכם?
כן, בכל עיירה היו בתי כנסת

01:03:46:20 01:03:44:08
איך יכולנו להתפלל בלי בתי כנסת?!

01:03:53:17 01:03:48:22
היו בתי כנסת שתושבי האזור בנו?

-כן.

01:03:57:16 01:03:53:20

איך בתי הכנסת היו נראים מבפנים,
אלו דברים היו בתוכם?

01:04:05:04 01:03:59:03

בתוך הבית כנסת היו ספרים מסוימים,

01:04:13:14 01:04:10:15

הרי חיינו בגלות,
מה עוד יכל להיות שם,

01:04:20:20 01:04:15:05

עצם קיום הספרים שאבותינו הצליחו
להעביר אלינו, זה נס גדול!

01:04:24:13 01:04:21:11

זיכרונם לברכה אני מודה לאבותינו
עד עצם היום הזה על כך

01:04:30:21 01:04:25:19

מכיוון שהם שמרו באדיקות על הדת,
בזכותם אנחנו הגענו לארץ.

01:04:38:10 01:04:31:05

אותם האנשים של פעם, הם אלו ששמרו
על השורשים והזהות שלנו,

01:04:45:15 01:04:38:24

הם אלו שאלוקים עזר להם לשמור
על התורה בקפדנות למרות הקשיים,

01:04:49:08 01:04:46:12

הם לא התלוננו על כך שנידו אותם
ממקום אחד למקום אחר,

01:04:55:03 01:04:49:18

בכל מקום שהם היו בו,
הם שמרו על הספרים בקנאות,

01:05:01:20 01:04:55:20

בתקופתם מי שהיה יהודי ולמד
היה נרדף ע"י השלטון

01:05:05:08 01:05:02:02

עם כל הרדיפות שעשה
השלטון האתיופי,

01:05:19:23 01:05:05:16

כל התורה הומרה מעברית לשפת הגעז
תודות לאל, שעזר לאבותינו לשמור בכך

01:05:25:14 01:05:19:24

אני מתפלל לזכרם, ומודה להם על כך
שבזכותם הגענו לירושלים.

01:05:31:15 01:05:25:15

האם בכל הכפרים היו בתי כנסת, גם אם
הם היו קטנים, באם לא היו בתי כנסת,

01:05:38:24 01:05:31:22

מה עשו שלא היה להם בית כנסת?
אשמח שתספר לי כך.

01:05:52:10 01:05:39:01

לכולם היה בתי כנסת, מלבד האנשים
שהתבוללו עם הנוצרים

01:06:02:11 01:05:53:10

כל אלו שנשארו נאמנים לתורתם, היה
להם בתי כנסת בכל הכפרים והעיירות.

01:06:14:08 01:06:02:21

בכפרים שהיו בהם מ 10-12 משפחות של
יהודים, היו בונים גם בית כנסת משלהם

01:06:20:18 01:06:14:21

האם הנשים יכלו להיכנס לבית הכנסת?
-נשים שסיימו את המחזור יכלו להיכנס

01:06:25:15 01:06:21:08

רק הנשים שסיימו את המחזור החודשי
יכלו להיכנס, אחרת לא יכלו להיכנס.

01:06:30:19 01:06:26:04

אז היכן אותן הנשים היו מתפללות?
-הן התפללו מחוץ לבית הכנסת.

01:06:38:04 01:06:30:23

האם היה מנהג מסוים שאומרים בו אמן
-כן, בזמן שמברכים.

01:06:39:24 01:06:38:06

תסביר לנו בבקשה על המנהג הזה,

01:06:46:10 01:06:42:21

כשמסיימים להתפלל
ואומרים את הפסוק הבא,

01:06:52:22 01:06:47:06

-תפילה בשפת הגעז-

01:06:57:10 01:06:53:09

ככה היינו מברכים,
ואז הקהל עונה אמן

01:07:00:22 01:06:57:11

מה הייתם מברכים כשזרעתם את התבואה?
-בקרה הזו עשינו את הברכה על ההר.

01:07:05:11 01:07:01:17

ברכתם על ההר?
-כן, בזמן שהיינו עולים להר

01:07:18:12 01:07:05:20

היו עולים עם שעורה, וזורעים אותם
לזכר האנשים שמתו,

01:07:23:15 01:07:18:20

הטקס הזה היה עבור עילוי נשמתם
של המתים.

01:07:25:24 01:07:23:19

איך הטקס הזה נקרא?
-אימיאן

01:07:29:10 01:07:26:07

זה נקרא אימיאן?
-כן, אימיאן.

01:07:36:20 01:07:30:17

כפי ששאלתי אותך קודם,
האם אתה הלכת להר?

01:07:38:09 01:07:36:22

כמובן שהייתי הולך להר.

01:07:44:21 01:07:38:11

האם יצא לך להישאר בהר במשך 7 ימים?
-כן, רק פעם אחת נשארתי 7 ימים.

01:07:48:11 01:07:45:02

מה הייתה הסיבה שנשארתי 7 ימים בהר?

01:07:53:01 01:07:48:14

נשארתי בהר כדי להודות
לבורא העולם שברא אותי.

01:08:04:02 01:07:53:06

ועל כך שהבדיל אותנו משאר העמים
ונתן לעם ישראל את תורתו.

01:08:08:19 01:08:04:05
האם הלכת להר אחרי שהגעת לישראל?
-לא, זה היה בזמן בחייתי בכפר שלנו

01:08:17:20 01:08:10:15
מה יש לי לחזור למקום שרציתי לעזוב!

01:08:23:21 01:08:19:07
גדלתי שם, והיה לנו בית
שלא היה חסר בו כלום,

01:08:33:23 01:08:24:20
גם בבית של המשפחה של אישתי, וגם של
הוריי והסבים שלי, לא היה חסר כלום

01:08:42:03 01:08:34:02
כל הזמן היה אוכל, כל האורחים שהגיעו
לבקר היו מודים למשפחתי

01:08:49:19 01:08:42:18
ותמיד התפעלו מביתנו,
היה לנו בית עם שם טוב.

01:08:58:16 01:08:52:01
כשהיו באים אורחים לבית שלנו,
הם באו בכמויות גדולות כמו בחתונות

01:09:06:21 01:08:58:23
בימים האלו היינו מכינים בבית הוריי
את כל האוכל (אינג'רה) ושתיה (טלה)

01:09:16:02 01:09:07:02
ואז בונים כ-2-3 סוכות, ומארחים אותם
ולכן היו לנו חיים מאוד טובים.

01:09:25:04 01:09:17:22
כמה ילדים הבאתם לעולם,
כמה ילדים יש לכם בסה"כ?

01:09:28:22 01:09:25:07
בסה"כ יש לנו שישה ילדים.

01:09:38:02 01:09:29:00
הבת האחרונה שלנו,
נולדה עם גמגום

01:09:46:16 01:09:39:15

חוץ ממנה יש לנו חמישה ילדים בריאים

01:09:48:12 01:09:46:22

בסה"כ יש לכם חמישה ילדים,
-איתה הם שישה

01:09:52:10 01:09:48:16

אז בסה"כ יש לכם שישה ילדים?

01:10:02:15 01:09:52:13

היו לנו עוד ילדים שמתו באתיופיה
ממחלות מדבקות שלא היה להם חיסונים

01:10:06:02 01:10:03:23

אלו מחלות מדבקות?

01:10:16:09 01:10:06:09

היו מחלות שנקראות אנקליז, טיקטיקה
הם מתו לנו מהמחלות האלו.

01:10:21:16 01:10:16:11

כמה ילדים מתו לכם?
-הייתה לנו בת גדולה שמתה לנו בסודן

01:10:24:02 01:10:22:01

היא מתה יחד עם בנה.

01:10:29:24 01:10:24:25

אני חוזרת לרגע אחורה,
כמה ילדים מתו לכם ממחלות?

01:10:33:18 01:10:31:20

מתו לנו 3 ילדים מהמחלות.

01:10:39:19 01:10:33:23

האם באותה תקופה לא היה סיוע רפואי?
-לא, חיינו בכפר מרוחק, לא בגונדר.

01:10:42:21 01:10:41:00

זאת אומרת לא היו רופאים בכפר?
-לא היו רופאים.

01:10:49:24 01:10:44:11

אם אלוקים לא ריחם על החולה ומרפא
לא היו רופאים שיכלו לטפל בחולה

01:10:52:11 01:10:51:04

לא היו בכלל רופאים,
-אין, לא היו.

01:10:56:14 01:10:52:12
אז מה הייתם עושים במקרים כאלו?
-פונים לאלוקים

01:10:59:22 01:10:56:17
איך הייתם מתמודדים עם המחלות?
-מתפללים, והחולה היה מרגיש יותר טוב

01:11:06:24 01:11:00:16
ואם התפילות לא עזרו, החולה היה מת.
מה יכולנו לעשות מעבר לזה?!

01:11:13:08 01:11:10:21
האם הילדים שמתו לכם, הם היו
ילדים קטנים או ילדים גדולים?

01:11:15:15 01:11:13:10
הם היו בני שנתיים-שלוש.

01:11:21:18 01:11:18:00
היה לכם ילד גדול שמת מאותן סיבות?
-כן, היה לי ילד גדול.

01:11:26:23 01:11:21:21
ממה הוא נפטר?
-הוא היה חולה

01:11:34:01 01:11:28:04
הוא נדבק באחת המחלות,
והוא מת מהמחלה.

01:11:43:06 01:11:34:05
האם לא היו לכם תרופות מסורתיות?
-התרופות האלו לא עזרו לו.

01:11:49:23 01:11:43:24
אם החולה היה נתקף בצדו השמאלי
התרופות לא היו עוזרות לו.

01:11:55:25 01:11:50:03
מה זאת אומרת היה נתקף בצדו השמאלי?
-אם החולה נתקף ע"י המלאך השמאלי

01:12:00:12 01:11:56:21
אם החולה נתקף ע"י מלאך המוות,
הוא לא היה מבריא מזה.

01:12:04:14 01:12:02:03
אם אלוקים היה קובע ככה,
לא היה מה לעשות.

01:12:10:24 01:12:05:05
"המלאך הימני" היה טוב,
אם הוא עמד לצדך, הוא היה מגן עליך

01:12:15:22 01:12:11:05
זהו מצב של חוסר אונים, אם בנך חולה
ואינך יודע מה לעשות, זה מאוד מדאיג

01:12:20:14 01:12:17:00
היינו מאוד מודאגים וחסרי אונים
גם אמו וגם אני

01:12:25:13 01:12:20:24
הוא היה ילד מאוד מיוחד.

01:12:29:03 01:12:26:11
ככה הוא נקטף.

01:12:36:03 01:12:30:06
ובתי השנייה שנפטרה
הייתה ילדה יפיפיה.

01:12:37:05 01:12:36:15
תספר לנו עליה בבקשה,

01:12:42:00 01:12:37:06
מעבר ליופייה, גם התנהגותה היה למופת

01:12:49:10 01:12:42:25
היא מאוד כיבדה את הוריה,
היא הייתה ילדה מאוד טובה.

01:12:52:02 01:12:49:11
בת כמה היא הייתה?
-אדמת סודן קטפה לי אותה.

01:12:56:02 01:12:52:14
בת כמה היא הייתה כשנפטרה?
-בת כמה היא הייתה?

01:13:02:05 01:12:58:00
היא הייתה בת 20
-היא מתה בגיל 20, גם היא הייתה ילדה

01:13:09:21 01:13:04:13
היא מתה בסודן באמצע נסיעה במכונית
-היא מתה במכונית.

01:13:16:20 01:13:10:04

גם בתה התינוקת נפטרה, היא הייתה לאח לידה, ובתה בת ה-3 חודשים נפטרה גם.

01:13:21:06 01:13:17:13
כשהיינו בדרך לעלייה למטוס בסודן,

01:13:32:16 01:13:21:19
נסענו במשאית עד למטוס, מהצפיפות שהייתה במשאית, התינוקת נמחצה ומתה.

01:13:37:04 01:13:35:09
דרכו עליה ונמחצה לנו למוות.

01:14:00:22 01:13:52:08
האם בשאר המקרים,
אם לא היו תרופות או רופאים

01:14:07:22 01:14:01:09
כל האנשים שחיו בכפרים באתיופיה
הגדולים והקטנים היו מתים?

01:14:13:24 01:14:08:00
מי שניחן במזל מאלוקים,
היה מצליח להגיע לגיל מאוחר

01:14:17:10 01:14:14:21
מקרי המוות היו רבים.

01:14:27:09 01:14:25:08
גם פה בארץ יש מוות!
כן.

01:14:33:18 01:14:27:25
מעבר למוות טבעי מאלוקים,
נהרגים הרבה בתאונות רכבים.

01:14:42:10 01:14:36:19
בנוסף הסכסוך עם הערבים,
שאלוקים ישלם להם על מעשיהם

01:14:49:22 01:14:43:01
הם חיים בישראל, וגם מקבלים קצבת
ביטוח לאומי

01:14:55:19 01:14:50:01
ממשלת ישראל מאכילה אותם,
עם כל זה הם דוקרים אנשים עם סכינים

01:15:05:09 01:14:59:13
רק שאלוקים יעשה משהו בנדון,

המצב מאוד עצוב.

01:15:16:00 01:15:05:18

יש לי שאלה נוספת בנושא המוות,
בתרבות שלנו יש מנהגים לנחום אבלים

01:15:20:24 01:15:17:02

כן, יש מנהגים.
-תוכל להסביר לנו על המנהגים האלו?

01:15:26:09 01:15:22:09

הם היו מודעים לאנשים שהיו חיים
בעירות מרוחקות

01:15:34:15 01:15:27:02

המשפחה שמתאבלת על יקריה, מכינים
סעודה ומשתה לאורחים כפי יכולתם

01:15:43:18 01:15:35:00

ולמחרת בבוקר מודיעים על הפטירה
לקרובי המשפחה.

01:15:47:04 01:15:44:01

איך היו מודיעים להם על הפטירה?
-מודיעים שאדם בשם מסוים נפטר.

01:15:50:21 01:15:47:07

הם היו מודיעים אחד לשני על הנפטר,
והיו הולכים יחדיו למשפחת הנפטר.

01:15:59:12 01:15:51:14

מתי הודיעו להם, בבוקר או בערב?
-היו מודיעים בבוקר.

01:16:04:17 01:16:00:14

הם היו מודיעים בבוקר, האנשים ששמעו
על הפטירה, הולכים לנחם את המשפחה

01:16:08:10 01:16:04:25

באם האנשים היו גרים
באזורים מרוחקים,

01:16:17:19 01:16:08:16

מודיעים להם על הנפטר, ומבקשים מהם
להגיע לנחם את המשפחה.

01:16:22:08 01:16:20:11

ככה מנחמים את המשפחה.

01:16:30:13 01:16:23:01

לפי המסורת, לא מודיעים מיד על הנפטר
עם פטירתו, למה נוהגים ככה?

01:16:42:05 01:16:34:01
טרם ההודעה היו צריכים לדאוג שיהיה
להם אוכל לאורחים שמגיעים מרחוק

01:16:44:07 01:16:42:21
האוכל זה לעילוי נשמת הנפטר.

01:16:50:12 01:16:45:01
האם זה,
-זה היה כמו טקס אזכרה לנפטר

01:16:57:08 01:16:50:24
בצורה הזו היו מנחמים
את משפחת הנפטר.

01:17:00:02 01:16:58:07
אבל,
-בלי ההכנות לא היו מודיעים.

01:17:02:13 01:17:00:05
האם התושבים היו עושים את ההכנות?

01:17:08:10 01:17:02:15
ההכנות נעשו בעיקר
בביתם של משפחת הנפטר

01:17:13:18 01:17:08:24
הם היו מודיעים לאנשים בעקיפין
שיבואו לעזור בהכנות למשפחת הנפטר.

01:17:20:05 01:17:13:25
הם הודיעו לאנשים בעקיפין שהם רוצים
לחרוש את השדה, וללקט את היבולים

01:17:28:16 01:17:21:19
מציינים את המועד לעבודה,
ואז כולם היו נרתמים לעזור בהכנות

01:17:33:12 01:17:29:21
היו מודיעים גם לשכנים,
וגם השכנים היו עוזרים בהכנות.

01:17:44:09 01:17:34:03
איך היו מודיעים לקרובי המשפחה
שהיו גרים רחוק, הרי לא היו טלפונים?

01:17:50:14 01:17:44:11

אם החולה היה על סף מוות,
היו כותבים מכתב ושולחים להם

01:17:56:03 01:17:50:15
אם החולה היה מתמודד עם המחלה,
היו מגיעים אליהם שמועות על מצבו

01:18:04:19 01:17:56:18
האנשים שלא היו קרובי משפחה,
והגיעו מרחוק לנחם את משפחת הנפטר

01:18:09:11 01:18:05:13
וגם אלו שהיו עוברי אורח, כשחזרו
לבתיהם, הודיעו לסביבתם על הנפטר

01:18:12:10 01:18:09:23
ככה כולם היו שומעים את מודעת האבל,
והיו באים לנחם את המשפחה של הנפטר.

01:18:14:12 01:18:12:17
איך המכתבים היו נשלחים?

01:18:26:09 01:18:14:18
אם החולה היה על סף מוות, שולחים
את המכתב דרך אנשים ליעד המבוקש

01:18:31:16 01:18:26:13
האם היה לכם דואר שליחים?
-הרגליים של השליח הם הדואר.

01:18:40:00 01:18:36:21
באתיופיה הדואר היה
הרגליים של השליח.

01:18:44:18 01:18:41:12
מי היה נשלח למסור את הדואר?

01:18:50:10 01:18:44:23
אנשים שהודיעו שהם הולכים
לאותו הכפר לבקר את משפחותיהם וכו',

01:18:54:01 01:18:52:10
כשהיה מישו כזה,
שולחים אתו את המכתב.

01:18:56:07 01:18:54:07
הוא היה השליח דואר?
כן, הוא השליח.

01:19:01:16 01:18:57:13

פעם היה מקרה
בכפר שנקרא "לאסטה",

01:19:07:17 01:19:03:07
האנשים שם עבדו כל היום
בקציר של השדה

01:19:13:07 01:19:08:08
בערב כשהם חזרו לביתם,
וכלם התכנסו לשמוח ולרקוד

01:19:20:07 01:19:13:19
הגיעו אליהם שודדים לבית,
והרגו שבעה אנשים בפעם אחת

01:19:26:13 01:19:21:17
אותם השודדים רצחו שבעה אנשים
בפעם אחת.

01:19:34:11 01:19:28:00
המקרה הזה נשלח אלינו דרך מכתב,
מהעיירה הצפונית

01:19:39:23 01:19:34:22
באותם הימים הייתי קטן, אני לא זוכר
את הפרטים, אבל אני שומע את הסיפורים

01:19:46:12 01:19:41:15
הגיעו לכפר שלנו אנשים מעיירה אחרת,
אספו את כולנו והודיעו לנו על המקרה

01:19:53:05 01:19:46:16
אנשים התחילו לצרוח מבכי, השליחים
ביקשו שיקשיבו להם עד סוף המודעה

01:19:58:21 01:19:53:13
ואז התחילו למנות להם את השמות
של הנרצחים, ועל האבל של משפחתם.

01:20:01:11 01:19:59:12
הייתי שומע הרבה את הסיפור הזה.

01:20:15:06 01:20:09:07
כשאנשים באו להודיע את מודעת האבל,
האם הם היו מודיעים ישר על הנפטר,

01:20:19:15 01:20:15:11
או שהיו דרכים מסוימות להודיע את
ההודעה על הנפטר?

01:20:23:07 01:20:20:02
הם היו מודיעים על הנפטר,
בדרך מאוד זהירה ורגועה

01:20:33:14 01:20:23:10
טרם ההודעה מחזיקים את שמקבל המודעה
כדי שלא יזיק לעצמו כשישמע את בשורה

01:20:40:01 01:20:34:25
אחרי שבישרו לו,
הוא מתחיל לצרוח מבכי.

01:20:45:17 01:20:41:07
ואז אנשים ששמעו את צרחותיו
באים לביתו בבהלה.

01:20:54:08 01:20:49:19
האם היו בגדים מסוימים
שנהוג ללבוש בזמן האבל?

01:21:03:22 01:20:54:21
ביום ההלוויה המשפחה שמתאבלת,
לובשים את בגדיהם הפוך

01:21:07:18 01:21:04:10
וככה ממשיכים להתלבש
במשך תקופת האבל.

01:21:12:11 01:21:08:01
אני מתכוונת ללבוש שלהם, למשל לובשים
את הנטלה (בגד מסורתי) בצורה מסוימת

01:21:16:24 01:21:12:23
איך היו לובשים את זה בזמן האבל?
-לובשים את זה הפוך במהלך יום האבל

01:21:27:06 01:21:17:08
הסימן לאבל היה קיפול ה-נטלה ולבושו
משני צדדי הגוף, מחזיקים ביד על החזה

01:21:31:02 01:21:27:11
זה היה הסימן לאבל?
-כן, מחברים את זה בכפתור ולובשים.

01:21:32:17 01:21:31:05
את ה "נטלה" היו מחברים?
-כן, בדיוק.

01:21:37:12 01:21:33:02
אתה מתכוון לדרך שלבשו את הנטלה?

-כן, דיברתי על ה-נטלה,

01:21:41:07 01:21:37:15
המתאבל מחבר את ה "נטלה"
משני צדדי גופו, ולובש אותו.

01:21:47:03 01:21:42:13
הוא היה נעזר בנשים,
כדי להתלבש בצורה הזאת

01:21:53:03 01:21:47:16
הגברים היו מוצאים את ידיהם ככה
אחרי שלבשו את הנטלה.

01:21:58:11 01:21:53:11
האם היו נשים ששימשו כ-קייסים?
-כן, היו נשים קייסיות.

01:22:03:17 01:21:58:21
לאחר שחבשו את כובע הנזירות על ראשם
הן היו נחשבות לקייסיות.

01:22:10:08 01:22:04:24
בת הדודה שלי הייתה נזירה.

01:22:17:13 01:22:12:17
האם היא הייתה מלמדת במתחם הקייסים?
-היא לא הוסמכה לזה, היא רק התנזרה

01:22:21:13 01:22:17:16
אז היא רק התנזרה, ולא הייתה קייסית
-כן, היא לא רצתה להינשא שוב

01:22:27:17 01:22:23:02
בעלה נפטר אחרי שילדו 4 ילדים,
אחרי שנולדו להם שלוש בנות

01:22:34:21 01:22:27:22
בזמן שהיא הייתה בהריון הרביעי
בעלה נפטר

01:22:41:18 01:22:35:10
מאז היא לא רצתה להינשא שוב
לאדם אחר

01:22:50:02 01:22:42:24
הרבה ניסו להציע לה להינשא להם,
היא סירבה וישבה זמן רב בביתה.

01:23:03:16 01:22:52:17

ואז היא החליטה שהיא הולכת למנזר,
וביקשה מהם לחבוש את כובע הנזירות

01:23:10:10 01:23:03:21
היא הלכה למנזר הראשי של כל הנזירות
וביקשה מהם לקבל את כובע הנזירות,

01:23:16:08 01:23:11:10
הם השיבו לה,
"את עוד צעירה בכדי להתנזר,

01:23:26:14 01:23:16:09
כובע הנזירות ניתן לאנשים זקנים
את עוד צעירה בשביל זה"

01:23:28:18 01:23:26:20
היא התעקשה לקבל את כובע הנזירות.

01:23:36:22 01:23:29:24
הם ניסו להסביר לה שוב, שהחלטתה
להתנזר ולא להינשא שוב בגילה הצעיר

01:23:41:15 01:23:37:02
אינה החלטה טובה, ולא רואיה בעיני האל
לכן סירבו לתת לה את כובע הנזירות

01:23:50:04 01:23:42:11
היא השיבה להם, שהיא החליטה סופית
לוותר על הנאותיה הגופניים

01:23:54:15 01:23:50:18
לכן היא לא מעוניינת להינשא שוב,
וזאת הסיבה שהיא לא נישאה עד כה.

01:24:04:01 01:23:56:22
היא טענה שישבה בביתה זמן רב באבל,
קיבלה החלטה שאיננה רוצה להתחתן שוב

01:24:08:17 01:24:04:12
היא טענה כך והתנזרה,
מאז היא הייתה חיה כנזירה.

01:24:11:04 01:24:09:11
היא שמה על ראשה את כובע הנזירות
והמשיכה את חייה

01:24:19:20 01:24:11:12
לאחר שהתנזרה שיתנו לה איגרת כתובה
שתעיד על התנזרותה,

01:24:29:05 01:24:20:02
באיגרת כתבו, לכבוד ראשי הכפר "דבר"
האישה הזו ביקשה להתנזר,

01:24:33:13 01:24:29:13
היא מבקשת לקבל את כובע הנזירות,
היא לא מעוניינת להינשא שוב לגבר אחר

01:24:41:05 01:24:33:16
מכאן ואילך היא רק רוצה לגדל
את ילדיה ולחתן אותם שידגלו,

01:24:44:21 01:24:41:13
ולא להביא לעולם ילדים נוספים.

01:24:50:02 01:24:45:11
מכיוון שהיא החליטה כך, באיגרת זו
מזהירים שאם נתקלים באישה הזו לבדה

01:24:55:24 01:24:50:10
ביער או בכל מקום אחר מחוץ לביתה,
שלא ינצלו את חולשתה ויאנסו אותה

01:25:01:04 01:24:56:05
איגרת זו הנה שבועה, בשם משה ואהרן
האיגרת הגיעה כך לכפר.

01:25:04:15 01:25:01:23
היא חזרה לכפר עם האיגרת?
-כן.

01:25:08:01 01:25:04:25
ואז היא גידלה את ילדיה וחיתנה אותם
-אוקיי

01:25:13:15 01:25:08:20
אם היא לא הייתה מתנזרת,
מישהו היה מתחתן איתה?

01:25:16:22 01:25:13:16
אנשים היו אונסים אותה
-כן, היו אונסים אותה.

01:25:20:24 01:25:18:04
היו אונסים אותה,
לא היו מזעיקים משטרה כמו פה בארץ.

01:25:29:21 01:25:22:08
לא היה משטרה, אם מישהי התאלמנה
היא הופכת קורבן לאונס?

01:25:35:15 01:25:30:10
לא בהכרח, בהתחלה מישהו ביקש להתחתן
איתה לפי מה שמקובל, והיא סירבה.

01:25:45:04 01:25:35:19
ואז היה דיווח שהוא ניסה לאנוס אותה
בגלל שהיא סירבה להתחתן איתו,

01:25:50:11 01:25:49:12
היה דיווח על מקרה כזה.

01:25:54:10 01:25:52:00
שכחתי לשאול אותך שאלה קטנה,

01:26:04:06 01:25:56:10
האם אתה זוכר את טקס ההסמכה שלך
לקייס, מה היה המנהג של הטקס?

01:26:05:24 01:26:04:11
המנהג של הטקס?
-כן.

01:26:13:13 01:26:06:17
הודיעו לתושבי הכפר שמקיימים טקס
הסמכה לקייס, לבנו של אלו דניאל

01:26:24:24 01:26:14:16
גם ההורים שלה (אישתי) הגיעו לטקס,
כל הכיבודים, קפה, דבו, טלה היה מוכן

01:26:31:15 01:26:25:16
הטקס התקיים בבית הכנסת
היה ליד המתחם של הקייסים,

01:26:39:14 01:26:32:04
בפתיחת הטקס התפללנו בבית הכנסת,
לאחר מכן הקייסים בירכו אותי

01:26:49:08 01:26:42:06
ואז עטפו לי את הראש עם המטפחת,
שמסמל את הקייסים.

01:26:52:17 01:26:49:13
האם זו הייתה הפעם הראשונה
שעטפו את ראשך במטפחת?

01:26:56:13 01:26:53:00
מאז המטפחת מתבלה ונקרעת.

01:27:01:09 01:26:56:16
אני לא הכוונתי לאותה המטפחת, הכוונה
שלי למטפחת אחרת כמו שיש על ראשך?

01:27:02:17 01:27:01:11
עד היום אותה מטפחת?!

01:27:13:23 01:27:06:13
מה המשמעות של המטפחת או הכובע
שהקייסים שמים על ראשם?

01:27:19:20 01:27:14:05
זהו סימן ההיכר שמבדל את הקייסים
משאר האנשים.

01:27:25:01 01:27:20:14
מי היה מייצר את הבד כל המטפחת?
-את מתכוונת למי שהיה מייצר את זה,

01:27:29:23 01:27:25:05
היה מייצר את יצרן בגדי כותנה.

01:27:34:23 01:27:30:03
ביום של הטקס, אתה קנית את המטפחת
או שהם קנו לך מראש?

01:27:36:16 01:27:35:01
את המטפחת הראשונה?
-הן.

01:27:43:02 01:27:36:19
מקובל שמי שהזמין את הקייסים
לברך בטקס ההסמכה שלו,

01:27:53:23 01:27:43:13
מבקש מהם שיעטפו את ראשו במטפחת,
לכן הקייסים שהזמנתי עטפו את ראשי.

01:28:04:21 01:27:54:03
בטקס ההסמכה נהוג שקייס אחר עוטף
את המטפחת לקייס החדש, כך עשו גם לי

01:28:08:05 01:28:05:11
ז"א זה הסמל שמייחד את הקייסים?
-כן.

01:28:13:15 01:28:08:13
האם יש עוד סמלים ייחודיים לקייסים,
למשל, כלי הצ'ירה, הקייסים מקבלים?

01:28:19:04 01:28:13:19
הצ'ירה (מה שיש לי ביד) מתחילים
להשתמש בו בשלב יותר מאוחר,

01:28:23:08 01:28:19:25
התחלתי להשתמש בזה בארץ.

01:28:28:06 01:28:24:02
באתיופיה לא היה לי את זה.

01:28:37:19 01:28:29:12
תספר לנו בבקשה את כל ההכנות שעשית
לפני הסמכתך לקייס בלי להחסיר פרטים

01:28:39:13 01:28:38:03
ובכן,

01:28:46:14 01:28:41:21
בנושא הזה היא (אישתי) אמרה נכון,

01:28:53:17 01:28:48:01
טרם טקס הסמכתי לקייס, לקחנו למתחם
הקייסים עזים וכבשים כקורבן לכהנים

01:28:58:24 01:28:54:13
ערכנו כיבוד שתיה למוזמנים
באופן מאוד מסודר ומכובד.

01:29:05:09 01:28:59:22
מה הכוונה שלך לקחתם עזים, תסביר
לנו בשביל מה ואיך לקחתם את העזים?

01:29:13:22 01:29:05:11
קנינו את העזים, מכיוון שהכוהנים
מקריבים קורבן עם העזים,

01:29:18:09 01:29:14:04
הבאנו את העזים, כל אחד מאיתנו החזיק
בקרניים של העזים, והכוהנים בירכו.

01:29:22:23 01:29:19:00
מי אלו שהחזיקו בקרניים של העזים?
-אני החזקתי עז אחד והיא החזיקה עז

01:29:25:02 01:29:23:04
אתה יכול להגיד אישתי
-כן, אישתי.

01:29:33:06 01:29:27:00
אחרי שמברכים על אותם העזים, שוחטים

אותם, מוצאים וחותרים את הבשר שלהם

01:29:41:14 01:29:33:10

ואז שמים משטח עץ ועליו את הבשר,
מכסים את הבשר בעור של העזים

01:29:54:22 01:29:42:00

ואז מדליקים מדורה, האש שורפת את כל
הבשר, הדם, ואת כל הדברים

01:30:01:02 01:29:55:04

לגבינו בהתחלה מרחנו על את הדם
על האצבעות,

01:30:09:20 01:30:02:20

כתוב בספרים, שביום ההסמכה לקייס
צריך למרוח את הדם על הגבות

01:30:12:22 01:30:10:03

אחרי שקיימנו את כל החוקים
שכתובים בספרים,

01:30:14:23 01:30:13:04

אז לפי החוק בספרים,
תחילה מורחים את הדם על אצבע האגודל

01:30:21:20 01:30:15:01

כן, מורחים את הדם על האגודל,
על הברך ובין הגבות

01:30:24:16 01:30:22:20

ואז שורפים הכל במדורה,

01:30:29:15 01:30:24:21

האזור של המדורה מתמלא בעשן,
ואנשים במקום צריכים להריח את העשן.

01:30:35:17 01:30:29:22

האם שניכם הייתם יחד?
כן, עמדנו אחד ליד השני.

01:30:44:16 01:30:36:03

ואז שורפים את הכל עד העשן
נעלם לגמרי, והקרשים הופכים לאפר,

01:30:45:22 01:30:44:22

לאחר מכן,

01:30:52:03 01:30:46:01

אתם עמדתם שם עד שהכל נשרף?

-כן, עמדנו שם עד הסוף.

01:30:54:07 01:30:52:14
אחרי שכל המדורה נשרפה,

01:31:02:03 01:30:54:23
הלכנו לנהר, ניקינו את עצמנו
ושטפנו את כל הבגדים שלבשנו,

01:31:07:02 01:31:02:13
ואז חזרנו שוב לאותו בית הכנסת
שהקריבו בו את הקורבן

01:31:10:22 01:31:07:10
ושם כל הסעודה והמשתה
היו מוכנים מראש

01:31:19:16 01:31:11:13
בירכנו על הסעודה,
ולקראת הערב הזמנו את האורחים

01:31:23:03 01:31:20:01
האורחים שהגיעו אכלו
ובירכו על הסעודה כך,

01:31:32:00 01:31:23:14
"אלוקי משה, אהרון, והכוהנים
יברך אתכם, כפי שבירך אותם"

01:31:38:20 01:31:32:08
"שהאל ירומם ויפאר אתכם,
ויזכה אתכם לשרת את הציבור נאמנה"

01:31:45:12 01:31:39:14
"שנזכה ללמוד ולהשכיל ממכם"
ככה הם בירכו והלכו לדרכם.

01:31:48:24 01:31:45:20
באיזה שלב עוטפים את ראשך
בכיסוי של הקייס?

01:31:55:05 01:31:49:19
לפני שאמרו את הברכה,
-בג'עז-

01:32:00:14 01:31:56:13
זה היה אחרי שהתנקיתם בנהר?
-לא, זה לפני זה.

01:32:04:12 01:32:00:22

אז זה היה לאחר שחיטת העזים?
-כן, עטפו לי את הכיסוי לפני השחיטה

01:32:13:12 01:32:05:02
טקס עטיפת הראש בכיסוי הקייס
התקיים לפני ששחטו את העזים.

01:32:15:24 01:32:14:19
לאחר מכן,

01:32:19:08 01:32:16:04
האם קיימו את כל הטקס ביום אחד?

01:32:21:18 01:32:19:11
לא, הטקס המשך גם ביום למחרת,
איך אפשר להספיק את כל זה ביום אחד?

01:32:24:06 01:32:21:20
אני לא יודעת?
-הטקס המשיך גם למחרת.

01:32:32:09 01:32:27:00
לפני טקס עטיפת הראש בכיסוי הקייס,
אסור לשחוט את הקורבן,

01:32:39:18 01:32:33:24
העזים המיועדים לקורבן שבעת הימים
לא נשחטו עד הטקס של כיסוי הראש.

01:32:42:15 01:32:40:19
אסור לשחוט אותם לפני,
זה חטא!

01:32:50:06 01:32:43:04
רשמית הקייס הופך לכוהן,
לאחר מריחת הדם.

01:32:56:12 01:32:52:21
מי שלא היה נשוי,
גם הוא הוכתר כך לקייס?

01:33:00:00 01:32:57:12
היו מוכרחים להיות נשואים,
בכדי שיוכתרו לקייסים?

01:33:04:06 01:33:02:25
אני מתכוונת למעמד הקייס.

01:33:08:05 01:33:05:10
באותה התקופה לא היו דברים כאלו

החוק בספר לא אפשר את זה,

01:33:14:20 01:33:08:18

באם האדם לא היה נשוי,
הוא לא היה מקבל מעמד של קייס

01:33:21:17 01:33:15:12

מי שרצה להיות קייס, היה צריך
להתחתן עם אישה שלא איבדה את בתוליה

01:33:25:08 01:33:22:10

רק מי שעמד בתנאים האלו,
יכל לקבל את מעמד הקייס-כהן.

01:33:27:19 01:33:26:03

מעמד הקייס ניתן לאחר שבועה.

01:33:37:07 01:33:29:19

היה צריך להישבע שלא היה עם אישה
אחרת, ורק אז מקבל את מעמד הקייס.

01:33:41:15 01:33:38:05

השבועה הייתה בחוקי התורה,
ואז נותנים את מעמד הקייס.

01:33:44:13 01:33:41:17

באיזה שלב הם נשבעים?
-ביום של טקס הענקת מעמד הקייס.

01:33:47:09 01:33:44:18

השבועה ביום הטקס?
-כן, ביום הטקס.

01:33:53:09 01:33:47:19

ביום שאבי לקח אותי לטקס,
באותו יום השביעו אותי,

01:33:58:09 01:33:53:17

שלא הייתי עם אישה אחרת,
ורק אז העניקו לי את דרגת הקייס.

01:34:08:02 01:34:00:23

אני אשאל אותך שאלה אחרונה, מהו הדבר
שאתה הכי מתגעגע אליו מאתיופיה,

01:34:13:03 01:34:09:03

הדבר שגורם ללבך לפעום,
האם יש משהו שגורם לך להרגשה הזו?

01:34:17:09 01:34:14:08

כמובן שיש דברים שגורמים לי
להתגעגע אליהם,

01:34:25:04 01:34:19:03
כל הבית שלנו, והסביבה של הבית,
מחוץ לבית הייתה הרבה תבואה

01:34:32:03 01:34:25:16
אני זוכר שבנתי בתוך הבית מיכל
לאחסנת התבואה שהייתה בחוץ,

01:34:42:04 01:34:34:05
אני זוכר כשמהיכל היה מתמלא בתבואה
ושהיינו שמחים על כך.

01:34:45:11 01:34:43:23
אתה מתגעגע לזה?
כן.

01:34:52:16 01:34:47:09
אני גם מתגעגע לעבודות ולחרישת שדות
אני מתגעגע להכל.

01:34:57:11 01:34:55:16
כל הדברים שהיו לנו בכפר,
גורמים לי להתגעגע אליהם.

01:35:05:11 01:34:59:07
היה לנו שור שקיבלנו
מאביה של אישתי אבא-סלמון

01:35:10:13 01:35:06:00
השור היה בהיר כמוך וכמוה,
הוא היה נראה כמו מלאך

01:35:17:13 01:35:11:15
כל ההתנהגות והמעשים של השור
היו חיוביים,

01:35:22:02 01:35:18:05
גם כיום אני מתגעגע לאותו שור
כמו לילדים שלי.

01:35:28:12 01:35:24:11
הייתה לו אישיות טובה,
הוא היה כמו בן אדם

01:35:42:17 01:35:31:01
כשהייתי משחרר אותו מהחבלים,
הוא היה יוצא מהר לבדו מחוץ לגדר.

01:35:51:06 01:35:43:18
אם באמצע הדרך הוא היה נתקל בדשא,
הוא מרחרח ותולש את הדשא

01:35:54:24 01:35:52:03
הוא היה לועס ואוכל את הדשא
כל הדרך לביתו

01:36:02:00 01:35:55:01
היה צריך להתכונן לפני הגעתו לבית,
הוא היה כמו גנרל

01:36:08:00 01:36:03:16
היו יום שהגיעו אורחים לבית,
ואייתי ערכה טקס קפה,

01:36:15:04 01:36:08:15
כשהשור נכנס לחצר, אייתי נתנה לו דשא
שהשתמשו בו לטקס של הקפה

01:36:24:04 01:36:16:01
היא הגישה לו את אותו הדשא,
הוא רחרח את זה, ולא היה לו טעים

01:36:31:08 01:36:27:04
בגלל שלא היה לו טעים, הוא נגח
בכלי של הדשא, והכלי עף לאורחים

01:36:36:21 01:36:31:25
הוא העיף את על הקפה שהם שתו.

01:36:45:04 01:36:37:18
ואז נכנסתי לבית ואמרתי שלום,
ראיתי שהיו אורחים חדשים בבית

01:36:50:18 01:36:45:10
אמרתי שלום לאורחים,
ואז הם פנו אליי, קייס מרשה

01:36:55:09 01:36:51:07
השור שלך עשה לנו בלגן,
שאלתי אותם מה הוא עשה להם?

01:37:05:05 01:36:55:13
הם השיבו, הוא העיף את כלי האוכל שלו
עלינו בזמן ששתינו קפה.

01:37:12:02 01:37:05:21
אמרתי להם שהוא עשה את זה,

מכיוון שהאוכל שקיבל לא היה לו טעים

01:37:24:21 01:37:12:08

ואז הלכתי למיכל של הדשא, הוצאתי לו משם והנחתי לו על הדשא ששכב עליו

01:37:35:21 01:37:25:07

אחרי שהנחתי לו, הוא אכל את זה מהר וכשהוא בלע את זה הוא התחיל לשמוח.

01:37:40:14 01:37:36:01

מרב שמחה הוא נענע את ראשו משמאל מימין ואכל הכל עד הסוף.

01:37:44:02 01:37:41:05

לאחר מכן הוא נרגע.

01:37:51:11 01:37:46:06

בנוסף כשאישתי הייתה נותנת לו את השאריות שנשארו מהכנת המקשה "טלה"

01:37:55:21 01:37:52:02

הוא היה מנסה את החבל שהיה קשור בו,

01:38:01:22 01:37:55:24

כשהוא רק היה מריח את זה, הוא כמעט היה מתעלף מזה.

01:38:05:17 01:38:02:04

ואנחנו היינו שותים את המשקה עצמו.

01:38:10:11 01:38:05:20

בנוסף אישתי הייתה מערבבת לו את האוכל, עם גרגירי אוכל

01:38:13:18 01:38:10:19

כשאישתי הגישה לו את זה, הרי בתערובת היו גרגירים,

01:38:16:23 01:38:13:25

כשהוא לעס ונתקל בגרגירים, הוא היה שמח מזה

01:38:22:18 01:38:19:05

כמו שאנחנו נהיים שמחים כשמכניסים אוכל טעים לפה, ככה הוא היה שמח.

01:38:25:16 01:38:23:10

הוא היה שור עם תאבון גדול.

01:38:30:02 01:38:27:01
הוא היה שור יפה כמו מלאך.

01:38:35:02 01:38:32:12
אני זוכר את כל הדברים האלו.